

DANSK Friskoleforening

Årsberetning 2015

Pas godt på mangfoldigheden

Det er så dejligt, at man kan være sig selv

Could we also be happy?

Integrationsbegrebet er blevet meningsløst

Det er så svært at forklare skoleformen, og så let at mærke den

//

Intet er nødvendigt. Der er intet, du skal. Der findes ingen "nødvendighedens politik", ingen uundgåelig fremtid. Der er materie, vilje og håb. Du kan ikke gemme dig bag talværdier og prognoser. Ingen kan give dig svar eller vise dig vejen, du skal gå. Du må vælge livet og tro på noget. Det er oplivelse!

Brian Degn Mårtensson, Lektor og cand. pæd i pædagogisk filosofi, Friskolebladet nr. 6, 2015

Årsberetning 2015 – 129. år

Marts 2016
ISSN: 0903-3181

Udgivet af Dansk Friskoleforening

Friskolernes Hus
Middelfartvej 77, Båring
5466 Asperup
62 61 30 13
df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Redaktion og tilrettelæggelse

Friskolernes Hus
Kommunikationsforum

Layout

Lee Storm design

Foto

Charlotte Dahl, Billeder fra Odense Friskole
Henrik Sørensen
Sine Nielsen

Tryk

MV-Tryk A/S

Oplag

13.500

03 En hyldest til forskellighederne

05 Foreningens skriftlige beretning

13 Indkaldelse til landsmøde 2016

14 Skoler for alle

Interview med tovholderne ved 5 saloner

20 Forskellighedernes Fællesskab

Præsentation af foreningens mangfoldighed

24 Kurser og arrangementer for dig!

25 Det har betydning, om man er friskole eller lilleskole

Interview med Sune Jon Hansen

27 Eleverne taler!

Interview med elever fra 4 helt forskellige skoler

34 Pas godt på mangfoldigheden

*Interview med minister for Børn, Undervisning og Ligestilling
Ellen Trane Nørby*

37 Dansk Friskoleforening som politisk aktør

40 Integrationsbegrebet er blevet meningsløst

Artikel af Tarek Omar

44 Could we also be happy?

Artikel af Mr. Yeonho Oh

48 Pionerånd og arbejdsweekender

Interview med forældre og lærer på KonTiki Skolen

51 Hvor kommer pengene fra?

53 Friskolens vilkår og rammer

Statistik 2015

65 Engagement i foreningens fora

72 Årsregnskaber 2015

76 Præsentation af Friskolernes Hus

78 Præsentation af styrelsen

80 Dansk Friskoleforenings udvalg

81 Friskolernes Danmarkskort

En hyldest til forskellighederne

Måske er du lærer? Forældre? Skoleleder? Skolekredsmedlem? Pedel? Pædagog? Sekretær? I så fald er du medlem af Dansk Friskoleforening via din skole. Måske er du politiker, samarbejdspartner eller blot almindeligt nysgerrig på friskolerne i Danmark? Under alle omstændigheder: Velkommen til årsberetning 2015.

Vi håber, du med dette skrift får et indtryk af, hvad Dansk Friskoleforening er optaget af, hvem vi samarbejder med, og hvordan friskolernes rammer og vilkår er skruet sammen. Forhåbentligt gør det dig klogere på, hvad foreningen er for en størrelse.

Årsberetningen er den formelle indkaldelse til foreningens landsmøde den 30. april – 1. maj, som afvikles i Kolding. Her samles vi i det store fællesskab og lader taget lette, når vi synger. Vi mødes i anledning af den årlige generalforsamling, men landsmødet er også den årlige fælles-fest for friskolerne med foredrag, musik, netværk og inspiration. På side 13 kan du læse mere om, hvad der er på programmet, og på side 14 er der interviews med tovholderne ved de fem saloner; landsmødet byder på, der på hver sin led handler om at turde tænke nyt.

Årsberetningens artikler og emner afspejler den vision, foreningen har arbejdet med i gennem nogle måneder. Visionen hedder i korthed »skoler for alle«, og heri ligger en hyldest til forskelligheden, som er Dansk Friskoleforenings varemærke. Foreningens 337 medlemsskoler er beviset på netop det. På side 20 får du et indtryk af, hvordan rødder, stamme og krone er skruet sammen på det træ, man kunne kalde Dansk Friskoleforening.

Det er dét, friskoler og private grundskoler handler om: friheden til at gå andre veje og friheden til at bygge skole på holdninger og værdier. Dette synspunkt møder med jævne mellemrum modstand blandt politikere og i den brede offentlighed. For - hvor fri må en fri skole egentlig være? Og hvor frisindede er vi, når det kommer til stykket?

I interviewet med Ellen Trane Nørby, minister for Børn, Undervisning og Ligestilling, på side 34, står det klart, at hun er imod standarder og for mangfoldighed. Når det kommer til friskoler og private grundskoler er Ellen Trane Nørby blandt andet optaget af friskolernes model for det forpligtende fællesskab. På side 48 - i artiklen »Pionerånd og arbejdsweekender« - fortæller forældre og lærere på KonTiki Skolen om, hvordan dette fællesskab og engagement bliver håndteret på lige netop deres skole.

Fire elever fortæller på side 27 om, hvordan det er at gå i skole. De fire skoler er vidt forskellige, men for eleverne tegner der sig et billede: tydelige værdier i trygge læringsmiljøer med en tæt kobling mellem ansatte og elever og mellem forældre og skole.

I 200 året for Christen Kolds fødsel er det godt at blive mindet om den kamp mod autoriteterne for en græsrodsstyret børneskole, som han stod i spidsen for, og som er fundamentet for den ret, forældre i dag har til at vælge undervisning for deres barn.

I styrelsens beretning på side 5 kan du læse om, at det netop er denne frihedstradition, Danmark lovpriser for i udlandet. Senest i Bulgarien hvor en gruppe forældre brændende ønsker sig at kunne vælge en anden skoletype end den statslige, og derfor ser med misundelige øjne mod Danmark. Og i Sydkorea har én mand - Mr. Oh - nu holdt 420 foredrag på 2 år om den danske frie uddannelsesmodel, som sætter spirer på den anden side af kloden.

Integration og minoritetsrettigheder fylder meget på den offentlige spiseseddel og derfor også meget for Dansk Friskoleforenings medlemsskoler, men spørgsmålet er, om vi taler om det samme? Journalist Tarek Omar mener, begrebet »integration« er blevet meningsløst, fordi det bruges forkert. Læs hans artikel på side 40.

Modet til at turde forskelligheden og dermed respektere andres syn på livet indebærer diversitet. Det håber vi, denne årsberetning er med til at understrege.

Rigtig god læselyst!

Kommunikationsforum
Dansk Friskoleforening

Peter Bendix Pedersen ved konferencen »Free development of Education« i Sofia, Bulgarien.

Skriftlig beretning

Af Dansk Friskoleforenings styrelse

Debatten om friheden til at lave skole på et særligt værdigrundlag blusser ofte op. Når eksempelvis en friskole med indvandrerbaggrund eller en kristen friskole åbent fortæller om det værdigrundlag, de bygger skole på, udfordrer det majoritetens tolerance for frihed. Det bekræfter behovet for, at vi jævnligt drøfter disse grundlæggende frihedsrettigheder og grundtanken bag mindretalsbeskyttelsen, som friskolerne er udtryk for.

På trods af, at det til tider kan føles som om, frihedsbegrebet i Danmark begrænses, så ser råderummet for skolefrihed helt anderledes ud i mange andre lande. I februar måned var Dansk Friskoleforening repræsenteret ved en konference i Bulgarien, som adresserede behovet for at have frie skoler. Siden 2011 har en gruppe meget entusiastiske og engagerede mennesker i Bulgarien arbejdet vedvarende med at få mere frihed til at vælge skole og uddannelse til deres børn. Der er overvældende stor interesse for alternative pædagogiske tilgange til undervisning, som et svar på et statsligt ensrettet og gennemkontrolleret skolesystem. Et system der er tilrettelagt i detaljer og ikke levner plads til hverken lærerprofessionel udfoldelse eller forældreengagement til gavn for børns læring.

Gennem flere år har de frie skoler også oplevet stor interesse fra sydkoreanske skolefolk, der på samme måde ønsker at blive klogere på, hvordan man kan håndtere friheden i uddannelsessystemet. På side 44 i denne årsberetning er der endnu et vidnesbyrd om dette, idet Mr. Yeonho Oh fra Sydkorea fortæller om sin fascination af Danmark, og om hvorfor han skrev bestselleren »Could we also be happy?«.

Dansk Friskoleforening inviterer sammen med Efterskolerne og Den frie Lærerskole til en international konference november 2016 under overskriften ”Togetherness as motivation”. Vi ønsker at være med til at italesætte fællesskabets betydning i skolen.

Vi lever i en global virkelighed. Derfor giver det god mening at videndele med bulgarere, sydkoreanere og andre internationale skolefolk og bidrage med argumenter om et mangfoldigt

og flersidet skolesystem bestående af såvel en statslig skole som en fri skole.

Minister med hjerte for de frie skoler

Folketingsvalget i juni 2015 medførte en ny regering og dermed også en ny undervisningsminister: Ellen Trane Nørby (V). Med de seneste års store forandringer i folkeskoleregi har folkeskolen naturligt størst bevågenhed, og ministeren har udtrykt, at hun er indstillet på at følge loven op med nødvendige justeringer og tilrettelser.

Der er heldigvis ingen tvivl om, at Ellen Trane Nørby også ser friskolerne og de private grundskoler som et vigtigt og inspirerende supplement til folkeskolen. Det ligger i lige forlængelse af traditionen for den flersporede grundskole, og det er glædeligt, at både ministeren og ministeriet vægter en samlet grundskole bestående af folkeskolen, friskoler og private grundskoler.

Det har konkret udmøntet sig i ministeriets *Afdeling for Undervisning og Dagtilbud*. Her tog man i efteråret 2015 initiativ til at afholde en række møder, hvor forskellige parter fra folkeskolen, friskolerne og de private grundskoler og efterskolerne mødtes for at videndele om praksis. Rammebetingelserne for skoleformerne er forskellige, men opgaven og ansvaret for at give eleverne et undervisningstilbud, der udvikler dem fagligt og personligt, er enslydende. Derfor kan disse møder være med til at give inspiration til udvikling på de enkelte skoler, men også understøtte det samarbejde, der kan være gavnligt på tværs af sektoren og med ministeriet. Det er en af måderne at finde ind til kernen i, hvad der virker i skolen.

Koblingsprocenten fik et nøk opad, men vi er ikke i mål

Arbejdet med finansloven for 2016 startede allerede i det tidlige forår 2015. Vi vidste på forhånd, at lock-outen i 2013 ville få alvorlige konsekvenser for tilskuddet i 2016, da de reducerede udgifter i folkeskolen påvirker tilskuddet til friskoler og private grundskoler direkte – altid med tre års forsinkelse. En nedgang på ca. 1.200 kr. pr elev, som var i sigte, ville indebære et markant mindre sektoroverskud, og en del skoler ville reelt være lukningstruede.

Sensommeren og efteråret 2015 var derfor en travl tid med møder og aktiviteter med det ene formål at klargøre over for ministeren og andre politikere, at det

ville få alvorlige konsekvenser for friskolerne, hvis der ikke blev taget hånd om de alarmerende udsigter til stærkt forringede økonomiske vilkår på skolerne – både i 2016 og årene fremover.

Op det glædelige skete: Friskoler og private grundskoler får 120 mio. kr. mere hvert år fra 2016 – eller hvad der svarer til to procent mere. Dermed er de seneste års nedgang i statstilskuddet fra 75% i 2010 til 71% i 2015 vendt til nu 73% fra 2016 og fremefter. Det er godt – men ikke nok til at sikre et rimeligt og stabilt økonomisk fundament for friskolerne. Det er ægte problemstillinger, at geografi betyder noget for skoledrift, at lønomkostninger og priser er forskellige rundt om i landet, at økonomi har indflydelse på skolars evne til at løfte børn fagligt og socialt, at skolepenge ikke skal blive uhørt høje og dermed afskære nogen fra det frie skolevalg, at der er forskel på at drive en meget lille skole og en meget stor skole m.v. Der er en lang række parametre, der spiller ind på det at drive skole, og vi er nødt til realistisk at se på, hvordan vi kan sikre flere procentstigninger, hvis friskolerne og de private grundskoler skal være reelle alternativer og et supplement, der understøtter det frie skolevalg og en mangfoldig grundskole.

Den folkelige stemme blev hørt

Når det lykkedes at opjustere koblingsprocenten med virkning fra 2016, skyldes det selvfølgelig flere ting. Lydhøre og modige politikere, der bragte vores ønske helt ind på forhandlingsbordet og holdt fast i, at det var vigtigt at få yderligere økonomi til friskolerne og de private grundskoler.

Men det lykkedes ikke mindst, fordi forældre, lærere og ledere rundt om på friskolerne rejste sig og lavede noget larm. Jeres aktive medvirken og direkte dialog med lokale politikere, læserbreve, mailkorrespondance med ministeren, debatmøder, opråb og meget andet gav et klart billede af en folkelig stemme. Ikke en sur og tvær stemme, men en alvorlig og ægte bekymret stemme, der sobert og ligetil fremlagde historier fra dagligdagen.

Det viser, at friskoler springer ud af civilsam-

fundet, at friskoler er samlingspunkter i lokalmiljøet, og at politikere lytter til det folkelige bagland. Det skal vi blive ved med.

Er lærergerningen på friskoler og folkeskoler sammenlignelig?

Frie Skolers Lærereforening har valgt en markant kommunikation om lærerlønninger i de frie skoler contra folkeskolen. Den højlydte kampagne gentager, at lærere på friskoler, private grundskoler og efterskoler får mindre i løn end lærere i folkeskolen. Frie Skolers Lærereforening taler på sine medlemmers vegne, hvilket er nyttigt og rigtigt, men det er forkert at udstille hele sektoren som et generelt lavtlønsområde. Det er ikke et gældende og sandfærdigt billede.

Det ligger helt fast, at lønssystemet er sammensat af forskellige dele - blandt andet Ny Løn. Det er vi enige i, men det giver kun mening at sammenligne løn lokalt, og dermed få et overblik over, hvorvidt en lærer på en friskole får mere eller mindre i løn end en folkeskolelærer i den pågældende kommune. Her er der både eksempler, der peger i retning af, at friskolelærere får det samme, mindre eller endda mere i løn sammenlignet med folkeskolerne. Der er grund til at have opmærksomhed på, om der er tilstrækkelig balance i lønniveauet mellem friskoler og folkeskoler, men diskussionen er mere nuanceret end som så.

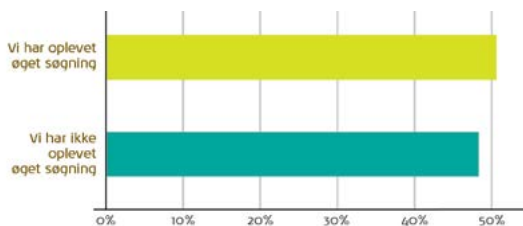
Løn indgår i det samlede økonomiske arbejde og prioriteringer på friskolerne, og friskolernes ledelser har til opgave at tage ansvar for dette. Det er helt indlysende. Løn aftales og udmøntes selvfølgelig på den enkelte skole, og i Dansk Friskoleforening har vi fuld tillid til, at skolernes ledelser ansvarligt tager vare på den opgave.

Friskolerne er forpligtede på at varetage løndannelsen på bedste vis, og skal herunder medregne et godt arbejdsmiljø som et samlet billede af friskolen som arbejdsplads. Derfor kan man også med rette spørge sig selv, om der er forskel på jobbet som friskolelærer og folkeskolelærer? – og er det en præmis, at vi skal være ens? Det kan eksempelvis dreje sig om antallet af elever pr. klasse, graden af selvbestemmelse og indflydelse i skolens liv, mulighed for at udøve sin lærerprofession m.v. Alt sammen parametre, der er med til at definere en given ansættelse. I det hele taget må man forholde sig mere nuanceret til, hvilke forhold, der gør sig gældende for at være en attraktiv arbejdsplads.

Samtidig kan skolerne konstatere, at mange lærere og pædagoger ønsker ansættelse på en friskole. Halvdelen af Dansk Friskoleforenings medlemsskoler har i løbet af 2015 oplevet øget søgning fra pædagoger, lærere m.v., som ønsker ansættelse på skolerne. Noget tyder altså på, at friskolerne fortsat er attraktive arbejdspladser – uagtet eventuelle lokale lønmæssige forskelle.

Dansk Friskoleforening er, i modsætning til Frie Skolers Lærerforening, en interesseorganisation med et bredt medlemsbegreb og arbejder for de bedst mulige vilkår for at oprette og drive friskoler. Det er afgørende vigtigt, at skolerne sikres et stabilt økonomisk fundament for den samlede skolevirksomhed, og derfor skal vi fortsat kæmpe for et øget statstilskud.

Uenighed blandt de frie grundskoleforeninger om vikarmidler og karensdage

Arbejdet i bestyrelsen for Fordelingssekretariatet har været turbulent i det seneste år. Der er sket en del justeringer i administrationsgrundlag og retningslinjer for de forskellige ordninger: befordring, friplads, sygeundervisning, uddannelsesstilbud og ikke mindst i vikartilskud, hvor et væsentligt forhold er den forøgede karensperiode ved læreres og øvrige personalers sygefravær. Dansk Friskoleforening er bekymret for dette både i forhold til at sikre kvaliteten i undervisningen ved sygefravær og i relation til arbejdsmiljøet. Fravær blandt kolleger vil ofte medføre ekstra pres på de øvrige ansatte. Skolernes økonomiske vished ved sygefravær er derfor med til at sikre stabilitet i skoledriften, og med denne ordning er den solidariske og forsikringslignende ordning via Fordelingssekretariatet sat under pres.

Fra ministerens side var der i finansloven for 2016 prioriteret samme tilskudsniveau til vikardækning som i 2015, hvorfor det ville være muligt at fastholde antallet af karensdage. Men flertallet i Fordelingssekretariatets bestyrelse, bestående af repræsentanter for de frie grundskoleforeninger og Frie Skolers Lærerforening, har prioriteret at anvende de økonomiske midler til fritagelse for kontingentbetaling. Vi må derfor konstatere, at der desværre ikke er enighed omkring disse forhold, og de synspunkter, som Dansk Friskoleforening står for, er i mindretal i bestyrelsen.

Fordelingssekretariatets formål er entydigt, og har til formål at fordele de midler der henlægges efter politisk beslutning. Derfor er Fordelingssekretariatet en vigtig fælles institution for friskoler og private grundskoler. Derfor er det u hensigtsmæssigt, at der ikke kan skabes større enighed om opgaven.

Friskolerne påtager sig flere inklusionsopgaver end andre frie skoler

Den samlede grundskole har en fælles udfordring i forhold til at løfte inklusionsopgaverne.

Det er en opgave, der kræver stor bevågenhed og ressourcer, hvilket også fremgår af den rapport, der i det sene efterår 2015 tydeligt konkluderede, at friskolerne løfter en stor opgave med inklusion. Næsten to tredjedele af friskoler og private grundskoler har en elevandel på mellem 5 og 15 procent med inklusionsbehov – altså elever med støttebehov under 12 ugentlige lektioner. En sjettedel af skolerne har et antal inklusions-elever svarende til 15 procent eller mere.

Der er ingen tvivl om, at de økonomiske ressourcer, der er forbundet med opgaven, er afgørende for, hvor godt skoler lykkes med inklusionsopgaven. Det gælder både folkeskoler og friskoler samt private grundskoler. Den nuværende økonomiske ordning med et grundtilskud på 70.000 kr. pr skole plus 300 kr. pr. elev er en let og ubureaukratisk måde at håndtere opgaven på. Men ordningen tager ikke tilstrækkelig højde for, at pengene ender der, hvor der er mest brug for dem. Konsekvensen er, at nogle skoler – især de små og mindre friskoler – må afvise elever med disse særlige behov på grund af for få ressourcer.

Det medfører straks kritik og påstande om, at friskoler og private grundskoler ikke løfter opgaven med inklusion i tilstrækkelig grad. Evalueringsrapporten påviser det modsatte, ligesom undervisningsminister Ellen Trane Nørby på et samråd (den 2. februar 2016) klart

afviste, at friskolerne og de private grundskoler ikke tager deres andel af inklusionsopgaven.

I Dansk Friskoleforening mener vi, at sektoren naturligvis skal løfte inklusionsopgaven og bidrage med de særlige indgangsvinkler som netop vores medlemsskoler har mulighed for. Derfor må sektoren stå sammen om at finde bedre måder at fordele ressourcerne på, så de ender der, hvor der er identificeret et behov for at løse inklusionsopgaven. Det bør samtlige skoleforeninger være interesseret i at bakke op om. Det er Dansk Friskoleforenings synspunkt, at sektoren har en fælles interesse i at sikre, at det sociale engagement ikke neddroles, fordi midlerne fordeles ligeligt fremfor efter de konkrete behov.

Forældre, der har børn med støttebehov, vil desuden med rette kunne kritisere sektoren for, at der reelt ikke er et frit skolevalg, hvis ikke det er muligt at vælge en friskole eller privat grundskole uanset elevens særlige behov. Det fremgår tydeligt i regeringsgrundlaget, at dette også er en dagsorden, der optager politikerne: "elever med særlige behov skal have bedre mulighed for at vælge en fri grundskole". Det vil med stor sandsynlighed blive en aktuell dagsorden i den kommende tid.

Nye regler styrker skolernes specialundervisning

Medikrafttrædelseafdenrevideredelov om specialundervisning og inklusion, og med finanslovens øgede økonomiske ramme, er der nu endnu bedre muligheder for at varetage opgaven med specialundervisning. Friskolerne kan helt åbent tilrettelægge og afvikle specialundervisning på en solid måde og samtidig få øgede økonomiske ressourcer, der gør det muligt både at øge kompetencerne, men også at få en bedre økonomisk drift.

Derfor er det glædeligt at konstatere, at flere skoler også er i gang med at tilrettelægge en specialundervisningsprofil. Disse friskoler bliver ikke »specialfriskoler«, men friskoler der evner at arbejde pædagogisk og læringsmæssigt med forskellige børn – også børn med særlige behov. Friskoler har en særlig

evne til at gøre det daglige skolefællesskab til en ressource, der i udstrakt grad magter at rumme forskellige børn.

Elever udskrives kun sjældent på friskolerne

Ombudsmanden har fået få men reelle klager om udskrivning af elever på skoler. Dette har medført, at ombudsmanden har bedt undervisningsministeriet undersøge muligheden for at indskrive børns rettigheder i friskoleloven. FNs Børnekonvention slår fast, at et barn har ret til at give udtryk for sine egne synspunkter i sager, der vedrører barnet.

I et tæt og frugtbart samarbejde – også med Danske Skoleelever – har de frie skoleforeninger og ministeriet udarbejdet pjecer til brug for ledere og lærere samt elever om, hvordan børn inddrages, når der er tale om udskrivning. En evaluering viser, at en udskrivningsproces er vanskelig og ofte tager tid, fordi alle ønsker at være grundige. Men evalueringen viser også, at der faktisk ikke sker mange udskrivinger af elever på friskoler og private grundskoler. Begge dele er positivt, men vi skal hele tiden blive bedre til at håndtere disse sager. Selvfølgelig skal børn høres og inddrages, og det er også nødvendigt både at forholde sig til forældrenes myndighed og ansvar, ligesom børns alder også er afgørende for, i hvilket omfang børn skal inddrages i disse svære processer. Arbejdet fortsætter, og det er endnu uafklaret, om det er nødvendigt at ændre på friskoleloven. På side 63 i denne beretning kan du læse mere om udskrivning af elever på Dansk Friskoleforenings medlemsskoler, hyppighed og årsagssammenhænge.

Tilsynet skal føres med respekt for skolesynet

I 2010 blev det certificerede tilsyn indført – altså kravet om, at alle tilsynsførende skal gennemgå et uddannelsesforløb og dermed godkendes af ministeriet til at varetage et tilsyn på friskoler og private grundskoler. Der er nu gået seks år, og der er foretaget en evaluering af, hvordan kvaliteten og varetagelse af tilsynet sker.

Den væsentligste anke er spørgsmålet om uvildighed, hvor der stilles spørgsmål ved, om tilsynsførende kan være for tæt på den pågældende skole og altså deler skolesyn med de forældre, der har valgt vedkommende. Det har afstedkommet kritiske medierhistorier, der sætter spørgsmålstegn ved, om tilsynet er tilstrækkeligt uvildigt. De konkrete eksempler kom fra kristne friskoler og flersprogede friskoler.

Det er Dansk Friskoleforenings klare synspunkt, at et tilsyn bør føres med respekt for det grundlag, en skole er oprettet på og dermed indeholder den nødvendige respekt for skolesynet. Det kan give overordentlig god mening, at den tilsynsførende har en relevant baggrund for at forstå et givent mindretals holdninger

og værdier. Heri består måske det allerfineste ved den danske demokratiforståelse: respekten for, at vi ikke alle skal være ens.

I dag er tilsynet fordelt på tre niveauer: forældrenes tilsyn, det eksterne tilsyn og desuden ministeriets forskellige former for tilsyn. Der er altså redskaber nok at gøre godt med, ligesom konsekvenserne er tilstede. Systemet fungerer og sammenlignet med folkeskolernes kommunale tilsyn, synes tilsynet for friskolerne at være mere vidtgående. Spørgsmålet er dog, om ministeriet har de rette ressourcer til at bruge alle redskaberne og foretage de nødvendige tilsynsbesøg.

Skolerne har også mulighed for at foretage selvevaluering, hvilket dog kun et fåtal af skoler benytter sig af. Hvis flere skoler skulle benytte selvevaluering, vil det kræve, at modellen gøres mere enkel og ligetil at arbejde med.

Nu er det tilladt at oprette filialer på småøerne

En konkret situation på Fejø om lukning af øens skole gav anledning til et lovarbejde om at ændre friskoleloven, så det nu er muligt for en friskole eller privat grundskole på fastlandet at oprette et skoletilbud på en af de 27 småøer. Det var oprindeligt ikke muligt i friskoleloven, men med baggrund i problematikken omkring "Udkantsdanmark" og et stærkt forældreønske om at opretholde et skoletilbud, blev det muligt. Samtidig er det nu sådan, at kommunerne betaler det fulde statstilskud, hvilket dermed ikke tilskynder kommuner til at lukke ø-skoler med en økonomiske begrundelse.

Drøftelserne åbnede også for at Fur Friskole – som den eneste eksisterende selvstændige friskole på en af de 27 småøer – kunne indgå i lovarbejdet. Så Fur Friskole er nu indskrevet i loven med fritagelse for kravene om mindste elevtal. Kritikere har anført, at friskoleloven på denne måde er blevet til udkants-politik, men i Dansk Friskoleforening har vi lyttet til forældrenes ønske om at bevare en friskole og muligheden for at være en filial, fordi det vidner om civilsamfundets styrke, og at folkestyret evner at indrette sig med fornuftige love, der giver plads til det, som borgerne ønsker sig.

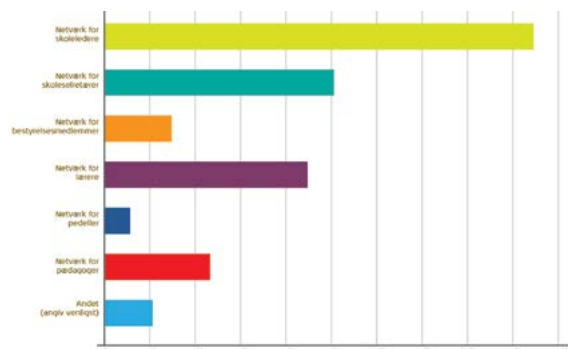
Konkret betyder det, at børn ikke skal ud på en længere rejse for at komme i skole men netop kan gå i skole tæt på, hvor de bor. Principielt viser det, at skole ikke kun er undervisning og pædagogik, men også politik og kultur,

og dermed at civilsamfundet bidrager med udvikling og sammenhængskraft i et demokratisk samfund.

Samtalen på tværs skal styrke medlemmerne og det politiske arbejde

Vi oplever stigende netværksdannelse i foreningen. Godt 65% af friskolerne indgår i netværk med skoleledere, sekretærer, lærere, bestyrelse m.v. Og endnu flere ønsker at indgå i et netværk. Det skal vi fortsat motivere til, fordi det er vigtigt for foreningens demokrati at samtale om det at lave friskole. Ved at dele viden og erfaring om pædagogik, undervisning, økonomi, ledelse m.v. kan vi både hver for sig og sammen blive bedre til at lave friskole.

Hvilke formelle netværk indgår skolen i?

Svarvalg	Besvarelse
Netværk for skoleledere	94,32%
Netværk for skolesekretærer	51,70%
Netværk for bestyrelsesmedlemmer	15,34%
Netværk for lærere	45,45%
Netværk for pedeller	5,68%
Netværk for pædagoger	23,30%
Andet (angiv venligst)	11,36%

Omkring 70% af friskolerne indgår i samarbejde med andre friskoler på forskellig vis: lærere der underviser på flere skoler, sekretærer, der arbejder på flere skoler, skolebytning ved lejrskoler, fælles arrangementer og gensidige besøg.

Det lykkedes i februar 2016 at samle godt 200 mennesker til tre dialogmøder under overskriften: "Hvad betyder det, at vi er her?". Disse møder gav anledning til gode snakke på tværs af skoleformer og gav også vigtige input til foreningens politiske arbejde.

Både styrelsen og de ansatte i Friskolernes Hus inviteres desuden løbende til møder og dialog på skoler, ligesom vi møder kursister og deltagere ved foreningens arrangementer. Her får mulighed for drøfte, hvad vi er optaget af. Det vidner både om, at der på de enkelte skoler er et liv, et fællesskab og en optagethed, der bærer, men også at vi sammen har et større fællesskab, hvor vi har mulighed for at sætte dagsordener og præge skoledebatten i Danmark. Det potentiale skal vi udnytte.

Friskolernes Hus er foreningens sekretariat og står for den daglige rådgivning af medlemsskolerne. Huset udvikler sig fortsat til at være et stærkt omdrejningspunkt i foreningens virke. Med ansættelse af Dženana Čaušević som juridisk konsulent pr. 1. august 2015 er de rådgivningsmæssige kompetencer udvidet og styrket.

Med et professionelt team af medarbejdere styrkes også de politisk valgte styrelsesmedlemmers arbejde. Styrelsen har drøftet, hvordan det sikres, at også det politiske arbejde er så professionelt og engagerende som muligt. Det kræver blandt andet tydelighed omkring opgaver og forventninger. Derfor drøfter styrelsen nye muligheder for at organisere sig og dele arbejdet ud på flere personer, så styrelsen dels ikke bliver for skrøbelig, dels sikrer kvaliteten i arbejdet.

Dansk Friskoleforening har i løbet af 2015 tilstræbt et tættere samarbejde med Efterskoleforeningen og Høj-skoleforeningen, hvor der tydeligvis er god mening i at tænke i fælles dagsordener. Foreningen har også indledt samarbejde med Danske Gymnastik og Idrætsforeninger, Dansk Skoleidræt, ligesom der er sket indmeldelse i tænketanken DEA samt Dansk Folkeoplysnings Samråd. Vi oplever, at foreningen stemme og politiske arbejde styrkes af at indgå disse partnerskaber.

Velkommen til nye og farvel til lukkede skoler

Vi har i det forløbne år optaget 14 nye skoler, der startede i august 2015: Asgaard Friskole, Agersted Friskole, Svaneke Friskole, Naturfriskolen Nordmors, Friskolen for Hundeleve & Omegn, Sønderborg Friskole, Klinte Natur- og Idrætsfriskole, Poulstrup Friskole, Kundby Friskole og Børnehus, Odense Privatskole, Skolen for livet, Børnenes Akademi og Caroline Amalie skolen i Svendborg. Men også Sydvestmors friskole har meldt sig ind i Dansk Friskoleforening igen. Foruden samtlige 60 Lilleskoler, der blev optaget i foreningen pr. juni 2015. Tilsammen giver dette Dansk Friskoleforening et stærkt mandat med 337 medlemsskoler i ryggen.

Der er desuden 23 skoleinitiativer på landsplan, der overvejer skolestart pr. august 2016, og flere af disse ønsker medlemskab af Dansk Friskoleforening.

Det er altid beklageligt for børn, forældre, ansatte og lokalområdet, når en friskole må lukke. Det skete for 8 friskoler i 2015: Mentiqa Odense, Brøns-Rejsby Friskole, Kvang Friskole, Hjelm Hede Friskole, Jerlev-Østervrå Friskole, Thyholm Friskole, Sahl Friskole samt Caroline Amalie Skolen. Desuden har Odder Lille Friskole, Frøbjerg-Orte Friskole og Privatskolen i Sæby udmeldt sig af Dansk Friskoleforening.

»Skoler for alle«

Sådan har styrelsen formuleret en vision for Dansk Friskoleforening, som udkrystalliseres i en række værdier og ambitioner. »Skoler for alle« indebærer blandt andet en ambition om, at det frie skolevalg skal gælde alle familier – uanset barnets særlige forudsætninger, ligesom forældrebetaling ikke skal være en hindring for det frie skolevalg.

Samtidig har vi formuleret foreningens mission: *Dansk Friskoleforening forbedrer friskolernes vilkår og forældrenes ret til at vælge skoler, der er kendetegnet ved frisind, forpligtende fællesskab og nysgerrighed, og som bidrager til et demokratisk samfund.*

Missionen har sit udgangspunkt i Dansk Friskoleforenings formål og skal motivere og give retning for foreningens mål og prioriteringer. Arbejdet med vision og mission skal nu omsættes til konkrete handlinger og strategiske indsatsområder sammen med medlemmerne. Det vil styrke arbejdet i Dansk Friskoleforening og øge foreningens muligheder for at være tydelig i skoledebatten.

Friheden skal bruges flittigt

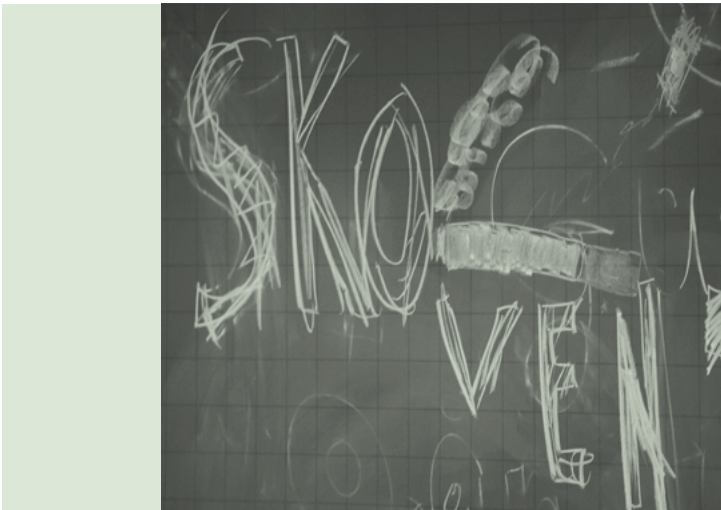
I Friskolebladet, januar 2016, var der et portræt af Friskolen for Hundeleve & Omegn, der startede i august 2015 på baggrund af en lukket folkeskole. *"Vi har ikke engang været i gang i 100 dage. Og det er en helt anden skolekultur vi har"*, udtaler skoleleder Anne Wraae i artiklen. Forud for skolestarten havde initiativtagerne grundigt drøftet værdigrundlag, menneskesyn og undervisning, og med hårdt arbejde lykkes det altså at skabe en helt ny skolekultur på et halvt år.

Arbejdet med at stå på et solidt værdigrundlag kommer til udtryk ved, at skolerne vælger en pædagogik og struktur for skolehverdagen, der gør det tydeligt, hvad skolen egentlig er: sprog, fortælling, natur, kunst, leg, matematik, historie og masser af læreprocesser med deltagelse af både børn og nærværende voksne, der er optaget af deres profession som friskolelærer, -pædagog eller -medarbejder.

Den praktiske skolehverdag med værdier og engagement står indimellem i skarp kontrast til tidens megen tale om læring, kanonisering, evidensbaseret viden og målbar didaktik. Der bør være tydelig balance mellem det specifikt faglige og det alment menneskelige. Alene og hver for sig er både læring og dannelse uinteressant, mens det i tydeligt samspil med hinanden beriger og udfolder verden.

Friskolerne har en opgave i at turde udfylde den frihed, de er givet. Og det omgivende samfund skal tilsvarende turde den mangfoldighed, som vokser ud af friheden til at indrette skolen efter egne værdier og overbevisninger. Ud af standardiseringer vokser en grå masse. Det ved de bulgarske skolefolk, som er optagede af at lære af det danske skolesystem. De kan se, at vi magter såvel fri udvikling af undervisning og uddannelse samt fokus på dannelse og demokrati, og ikke mindst princippet om forældrenes myndighed og ansvar for deres børn.

Når vi spejler de frie skoler i den globale verden, står det klart, at Danmark har en helt særlig frihedstradition. Lad os bruge friheden flittigt, så værdien af den står lysende klart, insistere på den, når den anfægtes og have mod til at bruge friheden til at udfordre tænkningen om, hvad god skole egentlig er.

//

En mor kom og gav high-five, fordi hendes søn havde bestået matematik på universitetsniveau. Da han begyndte i skolen, syntes hun, det var i orden, at han ikke behøvede at gå op i matematik, for i deres familie var de sproglige, men fordi han blev taklet på den her måde, så endte det med, at det var matematik og fysik, han brændte for. Og han valgte at gå på universitetet i naturfag, selv om han ikke var blevet stimuleret til det. Da han begyndte her på skolen, gad han ikke være her. Han gad ikke gå i skole, han var skoletræt, men efter en målrettet indsats blev han en helt anden dreng.

*Helle Ørts Johnsen, lærer på Rødding Friskole
Friskolebladet nr. 10, 2015*

Indkaldelse til landsmøde

Dansk Friskoleforenings generalforsamling 2016

Dagsorden

1. **Valg af dirigent, stemmetællere og protokolfører.**
2. **Formanden forelægger foreningens skriftlige beretning til godkendelse.**
3. **Foreningens regnskab forelægges til godkendelse.**
4. **Behandling af indkomne forslag.**
5. **Valg af styrelsesmedlemmer.**

På dette års generalforsamling skal der ske valg af 4 medlemmer for en 3-årig periode. Styrelsen består af i alt 11 medlemmer. Ifølge vedtægten skal kandidater anmelde deres kandidatur til Friskolens Hus på en nærmere angivet dato. I år er den fastlagt til den 10. marts 2015. I marts måned vil der på foreningens hjemmeside www.friskoler.dk være en samlet præsentation af alle kandidater.

6. **Valg af mindst 2 suppleanter.**
Suppleanter opstilles direkte på generalforsamlingen.
7. **Eventuelt.**

Stemmeberettigede på generalforsamlingen er ethvert medlem af de skolekredse, der er optaget i foreningen, samt foreningens enkeltmedlemmer. På givne foranledning har styrelsen afgjort, at enhver ansat på medlemsskolerne i denne sammenhæng anses som tilhørende skolekredsen, hvorfor samtlige ansatte, forældre og andre skolekredsmedlemmer har stemmeret.

Program for landsmøde 2016 Lørdag den 30. april

9.00 - 9.45	Ankomst og kaffe
9.45 - 10.15	Velkomst ved formand Peter Bendix Pedersen
10.15 - 11.30	Generalforsamling Tale ved Ellen Trane Nørby <i>minister for Børn, Undervisning og Ligestilling</i>
11.30 - 13.00	Skoler for alle oplæg og debat i 5 saloner
13.00 - 14.30	Frokostbuffet
14.30 - 16.30	Generalforsamling - fortsat
18.30	Festmiddag i salen
20.30 - 21.00	Koncert med Pernille Rosendahl
22.00 - 24.00	Dans ved orkesteret FreezeCool

Søndag den 1. maj

7.00 - 9.00	Morgenbuffet i restauranten
9.00 - 9.45	Hvornår har du sidst hørt en god historie?
10.00 - 11.00	Foredrag ved Hans Henrik Knoop Flow, læring og kreativitet i den pædagogiske verden
11.00	Tak for i år, sandwich og afrejse

Skoler for alle

På landsmødet i april serverer Dansk Friskoleforening et festfyrværkeri af inspiration til nye måder at tænke skole på. Det sker, når seks kloge hoveder styrer fem saloner med oplæg og debat. Mød dem her, og få en smagsprøve på, hvad de vil servere i salonerne.

Af Ulla Hinge Thomsen

Interview med tovholderne ved 5 saloner

De voksnes betydning for børns trivsel og læring i skolen

Ved psykolog Jens Andersen

Hvad går salonen ud på?

Jeg vil fortælle om, hvor vigtige de voksne er i skolen – selvfølgelig lærerne og pædagogerne, men især forældrene, som jeg somme tider kalder den usynlige klassekammerat. Forældrene er jo ikke til stede i skolen, men de er meget vigtige aktører i den alligevel. Lærere og pædagoger kan ikke lave en god skole selv, de er nødt til at have forældrenes opbakning. Hele den måde, børnene møder skolen på, afhænger nemlig af forældrene. Fællesskab er for eksempel ikke noget, børnene laver. De laver venskaber, men hvis der skal laves fællesskaber, må forældrene træde til – være med til at arrangere noget og deltage i det, der bliver arrangeret. I det hele taget: Når forældrene taler positivt om skolen og italesætter, at skolens aktiviteter er vigtige, så understøtter de deres børns trivsel og læring. Jeg bruger nogle gange sportens verden som eksempel; stort set alle kendte sportsfolk har haft opbyggende forældre i ryggen, og det gælder ikke kun inden for elitesport, men helt generelt, at motivationen ikke kommer af sig selv, men af forældrenes engagement.

Hvorfor er det særligt interessant i friskolesammenhæng?

Forældresamarbejdet er stærkt på mange friskoler, og en af mine pointer er, at man kan lave en god skole på mange måder, bare man har et godt samarbejde de voksne imellem. Der findes jo rigtig mange friskoler i Danmark, og de hviler på mange forskellige grundlag. Det er ikke til at sige, hvilket grundlag er det bedste, men vi ved, at de skoler, der fungerer

bedst, er dem, hvor forældre og de andre voksne samarbejder positivt og konstruktivt – så kan man altså rigtig meget!

Hvad kan deltagerne forvente at få ud af salonen?

De vil først høre et foredrag, derefter skal der være en debat. Jeg håber meget, at de går hjem og stiller sig spørgsmålet: »Hvad kan jeg SELV bidrage med for at drive fællesskab, trivsel og læring der, hvor mine børn går i skole?« Jeg tror nemlig på, at når alle spørger sig selv, hvad de kan gøre – så sker der noget!

Jens Andersen er psykolog og ledelses- og organisationskonsulent. Ansat på University College Nordjylland. Han var i mange år ansat på psykologisk-pædagogisk rådgivning (PPR) og holder foredrag om blandt andet opdragelse.

Hvad gør forandringer ved os? Og hvordan får du de forandringer, du ønsker dig?

Ved ph.d. og lektor Michael Nørager

Hvad går salonen ud på?

Jeg vil adressere det faktum, at vi mennesker er bedst til at gøre, som vi plejer. Når vi bliver udfordret af noget andet, er vi tilbøjelige til at gå i frygt-mode, trække os tilbage og kun se på, hvorfor det nye ikke kan lade sig gøre og er en dårlig ide. Men hvis vi lige der kan blive opmærksomme på os selv og på, hvad selvbeskyttelsesmoden gør ved os – hvis vi kan få øje på mekanismerne – så har vi muligheden for at vælge, hvordan vi vil reagere og sammen med vores kolleger og ledere udvikle en mere konstruktiv tilgang til forandringer. Jeg siger ikke, at alle forandringer er gode – langtfra. Der er brug for, at vi forholder os kritisk. Men når frygtssystemet i hjernen tager over, forsvinder evnen til at bidrage konstruktivt. Den eneste vej ud af det er opmærksomhed. Hvis du gør, som du plejer, får du

samme resultat, som du plejer. Der er et splitsekund af et valg, hvor du kan sige: "Jeg kan vælge at handle anderledes." Og så har jeg også den pointe, at hvis du over længere tid træner evnen til at handle på en mere hensigtsmæssig måde, så bliver dét det almindelige. Vi kender alle mennesker, der, uanset hvad de bliver præsenteret for, siger: "Det lyder spændende, det kan vi godt prøve." Mens andre tilsvarende altid siger: "Det går aldrig, det bliver i hvert fald uden mig." Begge er vanemæssige automatiserede reaktioner. Vi kan ændre vores vaner ved at træne os selv til at operere i et felt, hvor vi kan gå på afstand af vores egne tanker og lære at sige: "Jeg vil gerne være med til forandring."

Hvorfor er det særlig vigtigt i friskolesammenhæng?

I enhver skole handler det om at få samspillet til at fungere og skabe meningsfulde udviklingsprocesser. Jo bedre vi bliver til at holde vores frygtssystem lidt i ave, desto bedre bliver vi til at indgå i konstruktive samarbejder. Og det er jo det, de fleste lærere og ledere har taget uddannelsen for; men når de så står i det, tager automatreaktionerne over.

Hvad håber du, at deltagerne går hjem med?

En aha-oplevelse af, at de kan træffe nogle valg på nogle niveauer, de ikke troede, de kunne. Jeg har kørt et lille forskningsprojekt med 18 medarbejdere, hvor jeg bad dem om at være mere opmærksomme på nogle bestemte mekanismer over fire uger. Da jeg interviewede dem bagefter, var der flere af dem, som fortalte, at de var gået fra: "Jeg er vred" til "Hov, her kommer følelsen af vrede, vil jeg lukke den ind eller ej?". Jeg vil sige til deltagerne, det her er noget, de selv kan øve sig på, og at de skal starte med at prøve at lave forandringen hos dem selv i stedet for at være optaget af, hvordan andre kan ændre sig. Og så får de også nogle måder at præsentere det og prøve det af på, når de kommer tilbage i deres team.

Michael Nørgaard er ph.d. og lektor på Aarhus Universitet, Institut for Forretningsudvikling og Teknologi, hvor han især underviser i innovation, HRM, organisationsudvikling og ledelse.

Formlen på fremtiden er: fælle + fællesskab = fælledskab

Ved direktør Søren Hermansen, Energiakademiet

Hvad går salonen ud på?

Vi skal arbejde med fælledskaber – et begreb, som Tor Nørretranders og jeg sammen har skrevet en bog om. Først skal vi i salonen sammen definere, hvad vi forstår ved en fælle. Den oprindelige betydning er et græsningsareal, som tilhører landsbyen, men i denne sammenhæng definerer vi det som noget, der er vigtigt for os allesammen. Det kunne være en hel friskole eller delområder inden for skolen, som for eksempel energiforsyningen. Deltagerne i salonen skal selv definere, hvad de brænder for og vil gøre noget ved. Næste skridt er så at gøre noget ved det på en ny måde, i fællesskab. Hvordan håndterer vi sammen fælleden? Det er det, vi kalder fælledskaber.

Hvorfor er det vigtigt?

Hvis vi skal løse problemerne i vores samfund – og på vores skoler – har vi brug for at mødes om noget, der er vigtigt for os alle sammen, og arbejde med det på en ny måde. Vi har indtil nu været meget regelstyret – vi sidder hele tiden og venter på, at reglerne skal komme og løse alle vores problemer. Her taler jeg om, at der findes en fjerde sektor, som er hele det bløde område imellem det offentlige, det private og NGO'erne. I den fjerde sektor foregår alt det frivillige arbejde – i skolesammenhæng er det her, forældre, elever, lærere og pedel arbejder sammen – og det niveau må vi hele tiden tale om og definere. Vi har brug for at revitalisere fællesskabet, så vi kan udvide eller sætte os ud over de rammer, vi lever under.

Hvordan er det interessant for friskolefolk?

En friskole har både en overordnet målsætning, som den er bundet af, og overordnede rammer, som den skal prøve at arbejde under. Men inden for dem er der rig mulighed for at lave egne løsninger, som alle har en interesse i – af forskellige årsager. Det er nemlig en udbredt misforståelse, at fællesskaber skal bygge på enighed. På en skole har alle forskellige årsager til deres interesse – lærere, elever, forældre og pedeller har hver deres – men det, vi interesserer os for, nemlig skolen, er det samme. Og selv om en skole er underlagt regler, kan den godt finde på kreative løsninger på egen energiforsyning, økologisk mad eller indkøb af grøn energi. En friskole er også ofte et holdningssted, og det er fint, for det er det, friskoler kan og skal, men det kan også betyde, at skoler falder fra hinanden, fordi uenighederne medfører, at alle bliver uvenner. Så friskoler har ligesom alle andre brug for at vænne sig til, at fællesskaber ikke skal være defineret ved enighed og ensighed, men netop ved forskellighed og uenighed. Hvordan vi håndterer uenighederne og kommer videre, har jeg masser af gode redskaber til – på salonen har jeg nogle gode udviklingshistorier med, som er sjove og viser, hvordan man kan gøre.

Hvad går deltagerne hjem med?

Jeg tror, de får lyst til at gå i gang med projekter, de brænder for, måske sammen med nogle, de ellers ikke ville have troet, de skulle samarbejde med. Og som bonus vil de få levedygtige ideer, som er med til at sætte dagsordener. Det kan ingen gøre alene, og i en organisation kan man kun gøre det i opposition til noget andet. Men det er alt for kortsigtet. I et fællesskab kan man skabe løsninger, som er til gavn for alle.

Søren Hermansen er direktør for Energiakademiet på Samsø. Han har modtaget flere priser for sit arbejde med bæredygtighed, herunder Göteborg-prisen i 2009 og Sven Auken-prisen i 2011. Han er sammen med Tor Nørretranders forfatter til bogen Fællesskab – om fællesskab i praksis og om samarbejdets teori.

Den internationale dimension ind i skolen – potentialer og praksiserfaring

ved Nina Möger Bengtsson, United World College, og Thomas Visby, Vester Skerninge Friskole

Hvad går salonen ud på?

Nina: Vi har delt den op, så jeg præsenterer nogle argumenter for ideen om, at man skal inddrage internationalitet i uddannelsen, og Thomas fortæller om konkrete måder, man kan gøre det på. Jeg har selv som gymnasieelev gået på United World College (UWC) i Singapore sammen med studerende fra hele verden. På salonen vil jeg fortælle om UWC, som blev skabt som et internationalt fredsprojekt under den kolde krig. Ideen var at lade unge mennesker bo og studere sammen for at fremme international forståelse ud fra den tanke, at ingen kan gå i krig med sin bedste ven. Vi ønsker at bruge uddannelse til et højere formål, og samtidig ser vi, at internationaliteten har konkret positiv effekt på det akademiske miljø. Dette vil jeg uddybe i salonen, men her kan nævnes en anekdote om min ven Hector fra Columbia, som kom til Singapore uden at kunne engelsk, men derimod havde en masse fordomme om det ukendte med i bagagen. Han endte med ikke bare at dimittere med flot karakter og komme på amerikansk universitet, men også med at få rykket sit verdensbillede. Fordi han var i en sammenhæng, som fik os omkring ham til at holde af, og derfor udfordre og hjælpe ham.

Thomas: Da jeg blev ansat som viceleder på Vester Skerninge Friskole for 10 år siden, fik jeg en bunden opgave af forældrene, som gik

ud på at gøre skolen international. På de 10 år har vi lavet cirka 35 rejser og været værter cirka 10 gange, og vi er blevet skarpe på, hvad vi vil, og hvordan vi kan gøre det. Internationale kompetencer er vigtige i dag, både fordi de unge rejser ud på en helt anden måde, end vi gjorde; de rejser for at samarbejde, og hvis de ikke har kompetencerne, dur samarbejdet ikke. Dertil kommer, at vi selv bliver et multikulturelt samfund, og den virkelighed skal den næste generation kunne takle på en god og rolig måde. Jeg vil på salonen fortælle en del om et projekt, jeg lige er kommet hjem fra, fordi det er et eksempel på at drive det internationale til det yderste. Jeg havde otte unge med til en landsby i Marokko, hvor det udelukkende handlede om interkulturelle kompetencer – de skulle forholde sig til, hvordan de gjorde, når de blev udfordret, og italesætte udfordringerne: Hvad gør jeg, når alle spiser af samme fad, når nogen vil kysse min hånd, og når mit hoved er ved at eksplodere af indtryk? De unge kom hjem med en fornemmelse af, at man kan sætte dem ned et hvilket som helst sted på kloden, og de vil klare sig. Det er da en gave at få som 14-15-årig!

Hvorfor er det interessant i en friskolesammenhæng?

Nina: Fordi jo tidligere man sætter ind, desto bedre. Jo yngre børnene er, desto mere åbne er de. Hvis du ser på femårige børn, der leger sammen, er der sjældent problemer, som relaterer sig til hudfarve eller religion. Uddannelsen er et vigtigt værktøj til at påvirke unges tankegang og skabe større diversitet, og det er en ærgerlig ting at spille, for selv små ændringer har stor betydning. Danmark er så homogent et land, at det er nemt at lukke ned for fremmede og tænke, at 'de er anderledes end os'. Det internationale bringer et helt andet perspektiv ind, fordi man ikke deler nogen erfaringer som udgangspunkt. Forventningen om, at man vil være meget forskellige, gør, at man ser, hvor mange ligheder, der faktisk er. Vi er opdraget med, at der er meget store forskelle, men de er ikke så betydningsfulde, som vi tror. Så jeg vil komme med en klar opfordring til friskolerne om at inddrage internationalitet, fordi det har en stor, positiv betydning for eleverne, både personligt og fagligt. Sådan at når vi for eksempel taler om klimaforandringer, så handler det ikke bare om storme i Danmark, men også om oversvømmelser i Indien.

Thomas: Friskolerne kan lave deres egne værdier og visioner. Jeg vil helst ikke sige, at vi er bedre og mere rummelige, for ingen har gavn af en polarisering mellem

friskolerne og folkeskolen. Jeg vil selvfølgelig argumentere for, at det er en god ide at inddrage internationalitet, men det er den enkelte friskole, der tager det valg!

Hvad forventer I, at deltagerne går hjem med?

Nina: Med et indblik i, hvad et internationalt fokus kan gøre for en friskole og dens elever samt konkrete værktøjer til at påbegynde implementeringen af en international strategi på deres egen skole. Forhåbentlig går de også hjem med en brændende lyst til at kaste sig ud i sådan et projekt.

Thomas: Med en fornemmelse af, at det her kan lade sig gøre – hvis det giver mening for den enkelte skole. Det skal i hvert fald ikke være praktiske ting, der blokerer. Jeg vil fortælle om økonomi, arbejdsbyrde og lokalaftaler, så deltagerne tænker »*hvis de kan, så kan vi også!*« Der er masser af projektpenge, der ligger og venter på at blive søgt, og det kan da lige så godt være friskolerne, der søger dem.

Nina Möger Benqtsen læser International Business & Politics på CBS og arbejder samtidig som udvælgelseskoordinator hos UWC Danmark. I 2012-2014 var hun studerende på United World College.

Thomas Visby er viceleder på Vester Skerninge Friskole, som er en Grundtvig-Koldsk friskole på Sydøstfyn med 225 elever og med fokus på dannelse og udsyn. Han har tidligere arbejdet på Møllerup Fri- og Efterskole samt Skamlingsbanens Ungdomsskole.

Det unikke menneske og den mulige frisættelse

Ved Kim Bisgaard, Innovationlab

Hvad går salonen ud på?

Jeg vil prøve at forholde deltagerne den virkelighed, der møder dem om lidt. Til daglig beskæftiger jeg mig med samfundstendenser og -bevægelser, og hvis der er én ting, vi med sikkerhed kan sige er i sigte, så er det, at alt forandrer sig. Store brancher falder – hotelbranchen møder airbnb, taxabranchen møder Uber som de eksempler, der bliver nævnt igen og igen, men det sker overalt – og den næste store disruption kommer til at ske inden for uddannelsessystemet.

På salonen tager jeg fat i det helt store spørgsmål: Hvorfor sendes børnene i skole? Vi håndterer i dag skolesystemet som en hellig boble af praksis og inerti – som om intet har ændret sig siden 1950'erne. Men alt har ændret sig, og vi bliver nødt til at forholde os til, hvorfor børn skal i skole set i forhold til deres liv og ikke mindst klodens fremtid. Det er ubærligt, at 11 millioner mennesker årligt skal dø af sult, 3 millioner skal dø af luftforurening og 1 million skal dø af arbejdsskader hvert år, når nu løsninger findes! Der er mad nok, der er alternativer til trafikken, og der er løsninger på både ude- og indeklimaudfordringerne. Problemet er, at vi stadig uddanner mennesker til industrisamfundet – til lydighed og korrekthed.

Vi bedriver skole som industri, og systemet er så selvreferentielt, at man visse steder i topstyringen opfatter eleverne som råstof, der skal formes for at opretholde driften og væksten af systemet. I stedet skal vi efter min mening uddanne dem til robuste, originale og

empatiske mennesker, der ser det som en sejr at gøre en positiv forskel for fællesskabet.

Hvorfor er det særlig relevant for friskolefolk?

Friskolen bør have et særligt formål. Som det er nu, er det nemt at være modpol til folkeskolen, fordi den er så statisk og rykker sig så lidt. Men det får desværre også friskolerne til at sløves – og var det det, vi ville med en friskole? Jeg gad godt at se nogle friskoler, der virkelig stak af og viste både folkeskolen og andre friskoler, hvordan man kan forme mennesker til et liv, snarere end et erhvervsliv.

Hvordan kommer salonen til at foregå, helt konkret?

Selve formen bliver en vekselvirkning mellem oplæg fra mig, diskussion i grupper, tilbage i plenum og ud igen – altså et workshop-format, hvor vi blandt andet skal beskæftige os med spørgsmål som: Hvad er formålet med grundskolen (generelt)? Hvorfor skal børn gå i skole? Hvad er friskolernes rolle/opgave/potentiale? Er deres berettigelse og nødvendighed lige så stærk og skarp som i 1970'erne? Hvad er lærernes rolle? Hvad er skoleledelsens rolle? Hvor og hvordan opnår friskolerne mest relevans? Hvorfor teste? Jeg vil forsøge at udfordre deltagerne, som kan se frem til en dag i udviklingsstolen, hvor de ikke føler sig for sikre. Og så har jeg nogle meget specifikke værktøjer, der sikrer, at det kommer til at foregå demokratisk – at alle kommer til orde.

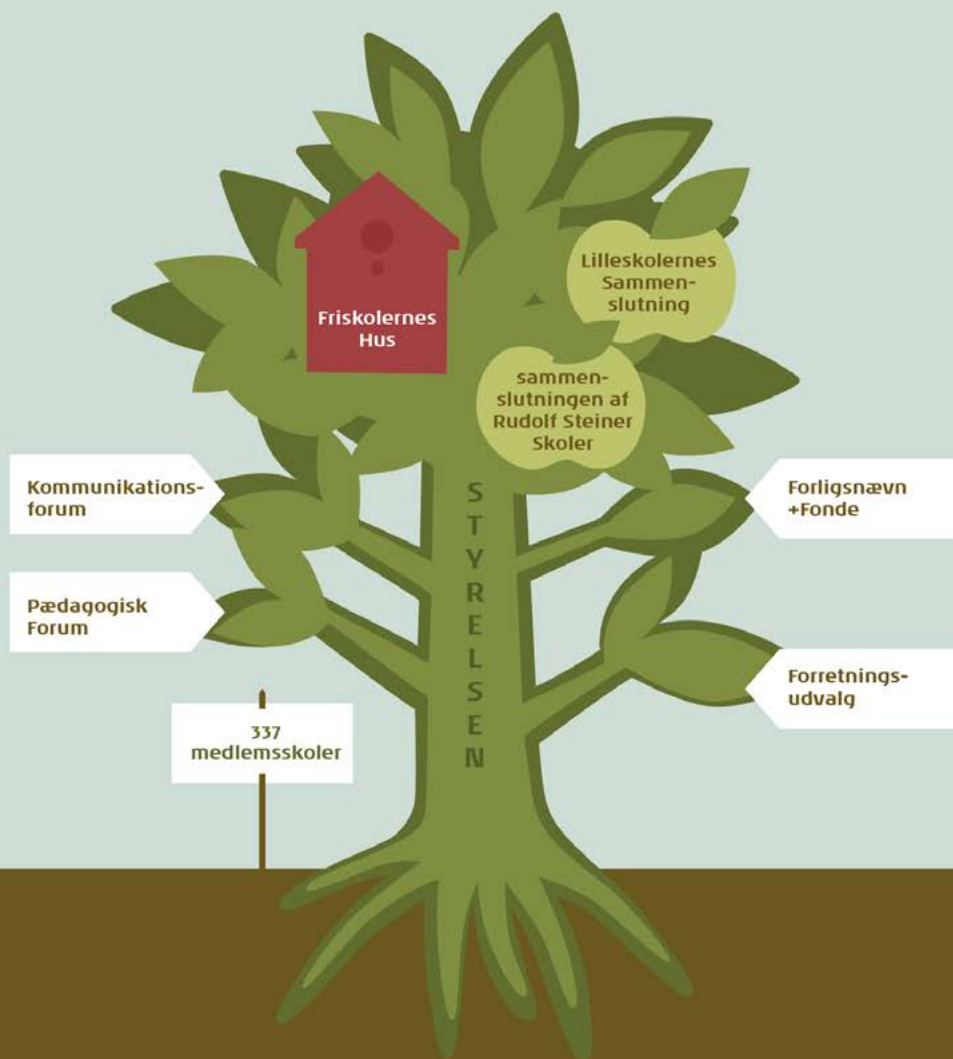
Hvad håber du, at deltagerne går hjem med?

Med fornemmelsen af, at nye tanker er startet, at der er vakt ny inspiration, der kan blive til ny motivation. De unge i dag skal først og fremmest lære at lære, for al information er jo tilgængelig. Men det kan vi ikke motivere dem til, hvis de mennesker, der skal undervise dem, ikke er motiverede! Mange lærere er demotiverede, fordi systemet er topstyret, men jeg håber, deltagerne går hjem med følelsen af, at det betyder noget, hvad de gør. De har et af samfundets vigtigste opgaver.

Kim Bisgaard Pedersen er B.A. i musikvidenskab og kandidat i økonomi. Som 28-årig blev han, som landets yngste, direktør for Horsens Ny Teater. I dag er han indehaver og leder af firmaet Culture and Business by Innovationlab og forelæser desuden på Aarhus Universitet og Det Jyske Musikkonservatorium i blandt andet innovation, entreprenørskab, oplevelsesøkonomi og det kulturelle felt.

Forskellighedens Fællesskab

Dansk Friskoleforening

Grundtvig-Koldske skoler
Grundtvig-Koldsk inspirerede skoler
Rudolf Steiner skoler
Freinet skoler
Lilleskoler
Skoler med frikirke baggrund
Flersprogede danske friskoler
Mentiqa Skoler
Skoler med anden baggrund

En skoleformsforening med noget på hjerte!

Hvad er Dansk Friskoleforening egentlig for en størrelse? Her får du et hurtigt overblik.

Dansk Friskoleforening er en interesseorganisation for frie grundskoler fordelt over hele landet, kendetegnet ved stor mangfoldighed.

Foreningen har et helt særligt medlemsbegreb, idet alle forældre, ansatte og skolekredsmedlemmer ved medlemsskolerne automatisk er medlemmer af foreningen. Det giver foreningens stemme en særlig vægt, og det understreger, at arbejdet på friskolerne og i Dansk Friskoleforening er afhængigt af et tæt samarbejde mellem alle parter.

Dansk Friskoleforening ledes af en styrelse på 11 medlemmer, som bl.a. arbejder med foreningens politiske interessevaretagelse. Vi ønsker at deltage aktivt i debatten om samfundets udvikling og morgendagens skole. Derfor er vi en skoleformsforening med noget på hjerte.

Foreningens sekretariat, Friskolernes Hus, holder til i Båring på Fyn og har også kontor i København. Friskolernes Hus rummer 14 ansatte. Se præsentation af styrelse og ansatte på side 76-78.

I Dansk Friskoleforening samler nogle af medlemsskolerne sig desuden i sammenslutninger med tradition for særlige pædagogiske tilgange. Det gælder Lilleskolernes Sammenslutning og Sammenslutningen af Rudolf Steiner Skoler.

5 frie grundskoleforeninger

Det kan – som udenforstående – være svært at få overblik over den frie grundskolesektor i det hele taget, og hvad der adskiller de forskellige frie grundskoleforeninger. Oftest kæmper vi den samme sag, men der er også historiske og værdimæssige forskelle, som berettiger, at der er ikke mindre end fem frie grundskoleforeninger.

På landsplan er der ca. 550 frie grundskoler. Skolerne kan vælge medlemskab af nedenstående foreninger.

Skoler og elever fordeler sig sådan på skoleforeningerne:

- Dansk Friskoleforening – 337 skoler, 46.476 elever
- Danmarks Privatskoleforening – 144 skoler, 54.932 elever
- Deutscher Schul- und Sprachverein – 14 skoler, 1.217 elever
- Foreningen af Kristne Friskoler – 35 skoler, 7.431 elever
- De Private Gymnasier og Studenterkurser – 11 skoler, 5.983 elever

NICOLAI

ANDR

CIRKELINE

FILIP

Kurser og arrangementer for dig!

Friskolernes Hus udbyder 40-50 kurser og arrangementer årligt. De mange efteruddannelses tilbud udvikles på initiativ fra foreningens medlemsskoler, Pædagogisk Forum, forskellige udvalg, og på baggrund af input fra Friskolernes Hus.

Kurser 2015

Frivilligt udvalgsarbejde

Det frivillige udvalgsarbejde er en central del af foreningens kursusvirksomhed. Udvalgsmedlemmerne er ansatte på medlemsskolerne, og de medvirker til, at foreningens efteruddannelses tilbud matcher behovet på skolerne.

Hvis du har lyst til at være med til at udvikle foreningens kurser, så kontakt Dansk Friskoleforening på mette@friskoler.dk.

Vidste du, at I kan lave skolens eget kursus?

Har du og en kollega eller en samarbejdspartner fra din egen eller fra en anden skole et forslag til et kursus, så har I mulighed for at lave 'skolens eget kursus'.

Med 'skolens eget kursus' får I et skræddersyet kursus til jeres behov og administrativ assistance og økonomisk kursusstøtte fra foreningen.

Se mere på www.friskoler.dk

2015-kurser i tal

- 1730 kursister (inkl. landsmøde)
- 52 kurser og arrangementer
- 227 medlemsskoler gjorde brug af foreningens kurser/ møder
- 32 udvalgsmedlemmer bidrager til udviklingen og tilrettelæggelsen af foreningens kurser/møder

Mette Marie Møller

Kursuskoordinator
Friskolernes Hus

mette@friskoler.dk

// Det har betydning, om man er friskole eller lilleskole

Interview med Sune Jon Hansen, ansat siden november 2015 i en delt stilling i Lilleskolernes Sammenslutning og Dansk Friskoleforening.

Af Maren Skotte

Hvad er Lilleskolernes Sammenslutning?

Helt kort, så er vi en skoleforening, der er optaget af at lave skoler for børn. Det kan jo lyde banalt, for er alle skoler ikke for børn? Jo, og så alligevel. Kigger man rundt i det aktuelle uddannelseslandskab, så kan man godt blive i tvivl – med nationale tests, fremdriftsreform, indsnævring af hvad der skal læres og alt muligt andet, der først som sidst sigter på, at børn skal lære mere af det samme, hurtigere. For os i Lilleskolernes Sammenslutning betyder dét, at skolen er for børn, at vi konsekvent forsøger at imødekomme og udfordre de behov og ressourcer, børnene møder os med, og danne og uddanne dem til at leve og være skabende deltagere i de verdener, de er og senere bliver en del af. Social ansvarlighed, sammen om at være sammen, kritisk sans, lyst, mod og vilje er alle nøglebegreber. Dette foregår så i praksis på mange forskellige måder, helt præcist 61, for det er så mange skoler, vi er

Du arbejder både for Lilleskolernes Sammenslutning og Dansk Friskoleforening. Hvad er dine opgaver?

Hos Lilleskolernes Sammenslutning er jeg ansat til at understøtte og udfordre skoleformen og de enkelte skolers pædagogiske og ledelsesmæssige arbejde. Nu er jeg jo stadig den nye pige i klassen og i færd med at få fat i og form på, hvordan dette arbejde så skal udføres, men helt grundlæggende så handler det om at kvalificere lilleskolernes hvad, hvordan og hvorfor – internt gennem diverse aktiviteter for ledere, lærere/pædagoger og bestyrelser og eksternt gennem bidrag til skoledebatten.

Hos Dansk Friskoleforening rådgiver jeg om pædagogik, forskning og skolepolitik. Vi har bl.a. en stor opgave i forhold til at være klar med svar på tiltale, når friskolerne i den offentlige debat tages til indtægt for eksempelvis ikke at løfte inklusionsopgaven, eller når små skoler fremhæves som værende mindre fagligt stærke. Ofte – for ikke at sige altid – er der jo tale om hårde journalistiske vinkler og forsimplede udlægninger af diverse rapporter. Men siger vi ikke noget, er det det samme som at acceptere. Og det skal vi selvfølgelig ikke. Ved at dykke ned i den aktuelle skolepolitiske udvikling og pædagogiske forskning skal vi derimod bidrage til og sikre friskolernes faglige og saglige stemme i debatten.

Er der forskel på lilleskoler og friskoler?

Ja, på foreningsniveau i den forstand, at det historiske afsæt og manøvrer mulighederne er forskellige. Og dette siver jo også ned på skoleniveau. For selvom man både kan finde lilleskoler, der kunne være friskoler, og friskoler der kunne være lilleskoler, så har det betydning, for den måde man laver skole på og vil lave skole på, om man overvejende tager afsæt i reformpædagogiske og progressive pædagogiske tilgange til skole, dannelse og uddannelse, eller om man overvejende tager afsæt i Grundtvig og Kold. Og her er ordet *overvejende* jo vigtigt, for der er helt oplagt store forskelle på, hvordan og i hvor høj grad den enkelte skole er tegnet af sit historiske ophav – og nogle skoler bekender sig jo i øvrigt til noget helt andet. Og hvordan dette så udfolder sig i praksis, det er jo det afgørende.

Hvad er den brændende platform for friskoler og lilleskoler, synes du?

At håndtere og stå fast på friheden til at lave skoler på andre og egne måder i en tid, hvor enhver tale om viden uafhængig af en direkte anvendelseskontekst har enormt svære kår. Skoler og børn, læring og dannelse er jo komplekse størrelser, og i mine øjne er det helt centralt, at de frie grundskoler tør holde fast i en praksis, der afspejler dette.

CV: Cand. mag i Pædagogik. Ansat som underviser, vejleder og forsker på Københavns Universitet, hvor Sune Jon Hansen også tog sin ph.d. Tidligere ansat på Ryparken Lilleskole og endnu tidligere elev på Brovandeskolen (en lilleskole).

// Det er så dejligt, at man kan være sig selv

Imran Karaman

9. klasse på Nilen Privatskole. Har gået på skolen siden 2. Klasse.

Fremtidsplaner: Gymnasielærer. Noget med formidling og noget med mennesker.

»Jeg synes, at forholdet mellem voksne og børn her er unikt. I timerne er der et lærer-elev forhold, og i frikvartererne er vi mere en slags venner eller brødre og søstre. Lærerne har altid åbne døre. Man kan altid komme og tale med dem, og det betyder meget, for så føler man sig tryk som elev«.

Imran gik i folkeskole indtil 1. klasse, men har ikke fortrudt skole-skiftet. »Jeg husker, at jeg talte meget i timerne i folkeskolen, men da jeg kom hertil, fik jeg mere fokus på undervisning. Der var en markant forskel for mit vedkommende. Jeg tror, at når tosprogede elever oplever problemer i den danske folkeskole, så handler det om, at de ikke kan være sig selv. Man føler sig anderledes og føler sig ikke som en del af miljøet. Men her er man sig selv, og vi kan forstå hinanden. Vi er alle sammen tosprogede, så vi ved, at det kan være svært, og det giver os et særligt fællesskab. Det er så dejligt, at man kan være sig selv«.

Imran er sikker på, at en stærk faglighed er den afgørende faktor for vellykket integration. »Altså – vi er jo alle sammen danskere her på skolen. Vi er født og opvokset i Danmark, og det er vores forældre også. Så, vi er ligesom andre elever, vi har bare en anden kulturel baggrund. Vi er åbne for alle kulturer her på skolen. Alle er velkomne, og vi føler os som en del af samfundet. Men trygheden i skolen er afgørende vigtig for, om man kan lære noget. Hvis man derimod føler sig anderledes end de andre, så kan det være, man bliver indelukket, og det kan påvirke skolegangen negativt. For mig betyder det at være dansker, at man skal være en

del af samfundet og bidrage til det danske samfund. Når det sker, er integrationen lykkedes. Men integration betyder jo ikke, at vi skal være ens. Det er jo assimilation, og det er noget helt andet«.

Imran glæder sig til gymnasiet og til at skulle formidle sin egen baggrund. »Det bliver spændende at komme i gymnasiet og lære nogle andre kulturer at kende. Jeg føler mig tryk og klar til det, fordi jeg ved, jeg har min faglighed på plads. Den har jeg fået her på skolen. Jeg glæder mig også til at formidle min egen kultur til andre og vise, hvem jeg er. Jeg håber, jeg kan være med til at give et indblik i, at det at være tosproget ikke betyder, at man er anderledes. Vi er ligesom andre danskere. Det er bare vores kulturelle baggrund, der er anderledes«.

// Dannelsen er det vigtigste

Kristian Johan Horne Steenbock

12. årgang på Rudolf Steiner Skolen i Skanderborg.
Har gået alle år på skolen.

Fremtidsplaner: Måske rejse... Måske uddannelse...

»Jeg tror, noget af det vigtigste at få med sig fra skolen er den dannelse, der sker. Selvom det er utroligt svært at beskrive, hvad dannelse egentlig er. Det at være en del af en gruppe mennesker og være en del af fællesskabet, det forestiller jeg mig, at man får brug for i livet. Dannelse handler blandt andet om, hvordan man indtræder i fællesskabet og lærer at befinde sig i verden. Og jeg tror også, det handler om at kunne blive stillet en opgave og så kunne løse den selvstændigt«.

Kristian fremhæver især forholdet til lærerne. »På denne her skole er der et meget åbent forhold mellem lærere og elever. Jeg ved selvfølgelig ikke, hvordan det er på andre skoler, men her kan man sagtens snakke med sine lærere om alle mulige ting, interesser osv. Jeg tror, den stærke relation mellem elever og lærere er vigtig, fordi så kan man relatere sig til den person, der står og underviser en. Det gør, at man bliver mere interesseret i den undervisning, der er.

Fordi man kender personen og dermed har mere lyst til at lytte og lære«.

Kristian forlader Rudolf Steiner Skolen i Skanderborg til sommer efter 15 år (inkl. børnehaven) på stedet, og han er særligt spændt på, hvordan det bliver at få karakterer.

»Til forskel fra folkeskolen får vi jo ikke karakterer her. Jeg er lidt nervøs for at skulle til at have karakterer. Det er ukendt for mig, og mit billede af de videregående uddannelser er, at det er ret statisk, hvor det virker mere dynamisk her på skolen. Jeg er jo vant til at få skriftlige tilbagemeldinger på det, jeg præsterer. På den måde kan man bedre forstå, hvad det er, man kan gøre bedre næste gang, og hvad der var godt. Det er en god måde at lære på, synes jeg. Ud fra et tal må det være svært at vide, hvordan man kan forbedre sig«.

Han er spændt på, om det stiller ham ringere, at han ikke kommer med et karakterblad. »Os fra Rudolf Steiner skolerne kommer jo ud med et vidnesbyrd fra skolen om, hvad vi kan, og hvem vi er som mennesker. Måske ville jeg have haft andre muligheder, hvis jeg havde karaktererne, fordi det jo nu engang er sådan uddannelsessystemet er indrettet«.

// Lærerne kan alle vores navne og også vores forældres navne

Mikkel Pedersen

6. klasse på Margrethelyst Friskole.
Har gået på skolen siden bh. klassen.

Fremtidsplaner: Highschool i USA

»Der er et stærkt bånd her på skolen mellem elever og voksne, og jeg tror, det har noget at gøre med, at skolen er lille. Engang lavede vi en test på, om vores lærere kunne alle vores navne og efternavne og desuden alle navnene på vores forældre. Det kunne de. Det tror jeg ikke, er det samme på en stor skole. Det er dejligt at vide, at de kender os alle sammen. Båndet mellem eleverne og de voksne på skolen bliver stærkere af, at man kender dem, man omgås med. Det styrker fællesskabet. På en større skole ville jeg nok få en endnu større social omgangskreds. Men her på skolen tror jeg, at jeg får et tættere venskab med mine venner«.

Mikkel synes også, det er godt at starte dagen i fælles flok. »Det er dejligt at have morgensamling, for det er det eneste tidspunkt på dagen, hvor man ser alle folk på skolen. Det kan jeg godt lide. Jeg tror, jeg kan nævne navnene på alle elever her på skolen«.

Selvom det er svært for Mikkel at komme i tanke om andet end gode ting ved skolen, er der alligevel noget, der er bedre end andet. »Det bedste er, når vi om sommeren bliver undervist udenfor. Det elsker jeg. Og musiktimerne. De er også dejlige, for så sidder man ikke med hovederne i en bog, men kan være lidt mere kreativ. Jeg tror, det er vigtigt, at der er en god blanding af kreative fag og fag, hvor man skal bruge bøgerne«. Men Mikkel kan også godt komme i tanke om noget, der på godt jysk er rigtig træls. »Mødetiderne! Det er træls, at man skal så tidligt op«.

// Vi er gode til at holde en fest

Johanne Rødbroe Lassen

9. Klasse på Århus Friskole. Har gået alle år på skolen.

Fremtidsplaner: Næste år - Møllerup Efterskole, derefter gymnasiet eller hf og bagefter sikkert en rejse til Tanzania.

»Vores skole er meget fri, og vi har fokus på musik og dans og på at holde en fest. Det er vi gode til. Vi lærer at hjælpe hinanden og være sammen i et fællesskab. Og så lærer vi, at dans og musik kan noget på tværs af landegrænser. Min klasse var for eksempel i Tanzania i 8. klasse. Det var super fedt, og vi lærte en hel masse om os selv og andre kulturer. Musik udvikler desuden hjernen og motorikken, så jeg tror sådan set, at det er en meget klog ting at spille musik«.

Johanne tror i det hele taget på, at de kreative fag styrker fagligheden. »Jeg tror, det er meget lettere at lære boglige fag, hvis man har mange timer med dans og musik – og i det hele taget har mange kreative fag. Man kunne også godt gøre de boglige fag mere interessante, hvis det blev tilrettelagt mere kreativt. Ellers kan det blive så kedeligt. Måske kan det blive en udfordring senere hen at komme på andre uddannelser og skulle tilpasse sig de mere stramme rammer, for her har vi jo været vant til, at det gerne må være sjovt«.

Johanne har også mødt andres fordomme om friskolen. »Jeg har engang gået til fodbold sammen med piger fra den lokale folkeskole, og de havde nogle forestillinger om friskolen, for

eksempel at vi sidder i en rundkreds og ryger hash. De synes, det er mærkeligt, at vi har så meget frihed, og på en måde så de lidt ned på skolen. Når jeg møder den slags fordomme, kan jeg da godt blive bange for, om jeg kan ligeså meget som dem fra andre skoler. Men jeg kan måske noget andet, end de kan. Jeg kan have det sjovt og ikke tænke så stramt på det hele. Jeg har lært at tage stilling og tage ansvar og tage initiativer. Det tror jeg er vigtigt at kunne«, understreger hun.

Men hun synes egentlig, det er ærgerligt, at elevgruppen er forholdsvis homogen. »Vi ligner meget hinanden her på skolen. Det synes jeg faktisk er en svaghed. Friskoler kunne godt have flere flygtninge og indvandrere, fordi det ville gøre os alle sammen klogere på hinanden. Men, jeg tror, det har noget at gøre med, at værdierne på vores skole ikke helt flugter med deres kulturelle baggrund. Det med, at vi underviser på en anden måde, og at vi ikke har så mange regler. De forventer nok noget andet«.

Johanne fremhæver skolens sammenhold som det vigtigste på skolen. »Det bedste ved skolen er, at lærerne er så søde og gode, og at det hele er præget af stor frihed. Vi har et stærkt sammenhold, og man kan stole på de voksne. Og så lærer vi at hjælpe til og hjælpe hinanden. Vi er også gode til at være sammen på tværs af klasser, fordi vi er mere ligeglade med alderen end på andre skoler, tror jeg«.

// Pas godt på mangfoldigheden

Tekst: Ulla Hinge Thomsen

Foto: Sine Nielsen

Frihed under ansvar. Sådan kan friskolernes rolle beskrives, når den ses fra den endnu nye undervisningsministers kontor, hvorfra hun har høje, positive forventninger til friskolerne.

Ellen Trane Nørby (V) havde ikke siddet på sit kontor på adressen Frederiksholms Kanal i København i mange måneder, før en blå finanslov i november 2015 sikrede de frie grundskoler en stigning i koblingsprocenten på to procentpoint fra 71 til 73 og dermed fik milde vinde til at blæse om ministeren i friskolekredse. Sympatien er gengældt. Ifølge ministeren har de frie skoler nemlig en vigtig funktion i det danske grundskolesystem:

“Grundlæggende handler det om frit valg og mangfoldighed. Jeg synes, det er vigtigt, at der er forskellige skoletilbud i Danmark, fordi både børn og forældre er forskellige, og det skal der være plads til. Hverken i folkeskolen eller når det gælder de frie skoler ønsker jeg en standardiseret model, som alle skal udvikle sig efter. Jeg mener netop, at det er den lokale frihed, der skaber stærke skoler og stærke fællesskaber,” siger Ellen Trane Nørby.

Lille betaling, stort ansvar

Men mangfoldigheden kommer ikke af sig selv, understreger ministeren. Den skal vi alle være med til at passe på, blandt andet økonomisk ved at holde udgifterne i ave. “Forældrebetalingen må ikke blive så høj, at kun én type forældre har råd til at sende deres børn på friskole, så det bliver et bedsteborgertilbud. Jeg oplever heldigvis mange friskoler, som er ekstremt bevidste om, at det er en del af deres identitet at have en mangfoldig elevgruppe, og ikke kun elever fra ét samfundslag,” siger Ellen Trane Nørby.

Derudover mener ministeren, at de frie grundskoler styrker egen sag ved at være fremme i skoene, også når det gælder sværere opgaver.

“I en tid med store udfordringer med integration og inklusion tror jeg, og jeg har haft positive møder med både Dansk Friskoleforening og Danmarks Privatskoleforening,” siger Ellen Trane Nørby.

Yde efter evne

At alle skoler, frie såvel som folkeskoler, skal være med til at løse samme opgave, betyder dog ikke, at alle skal gøre lige meget.

“En lille friskole skal ikke nødvendigvis løfte det samme ansvar som en stor skole, der har en anden kapacitet og måske nogle andre kompetencer. Det er vigtigt, at man finder en model, der passer til den enkelte skole. Vi ved, at økonomien spiller en rolle, når det gælder børn med særlige behov; derfor ønsker jeg og de blå partier, at der bliver gennemsigtighed om, at pengene til inklusion følger barnet, både i folkeskolen og på de frie skoler; så børn med særlige behov også har det frie skolevalg,” siger Ellen Trane Nørby, der ikke ønsker at uddybe yderligere, før inklusionseftersynet, hun selv har sat i gang, er gennemført.

Når det gælder integration, lægger ministeren ikke skjul på, at hun holder et ekstra vågent øje med muslimske friskoler.

“Jeg synes ikke, det er med til at fremme integrationen, hvis man går i en skole, hvor man ikke får nogen danske venner, aldrig kommer i et dansk hjem eller nogensinde bliver hevet med ned i spejderforeningen. Vi har nogle meget indvandrerunge skoler, som er mindre gode til at gøre børnene klar til det danske samfund. Disse børns forældre har selvfølgelig et frit valg ligesom alle andre, men det at være fri skole betyder ikke, at man er fritaget fra at sørge for, at børnene er klar til at være en del af demokratiet, af folkestyret. Der synes jeg, at vi har behov for at stramme tilsynet,” siger Ellen Trane Nørby.

Lær af hinanden!

Ellen Trane Nørby gik selv i en almindelig folkeskole. Hun er mor til en pige på to år og vil, når det bliver datterens tur til at komme i skole, vælge “den skole, der passer bedst”.

Blå bog

Ellen Trane Nørby er født 1980 i Herning som datter af tidligere Venstre-borgmester i Lemvig, Jørgen Andreas Nørby, og arkitekt Merete Nørby. Hun er uddannet cand. mag. i kunsthistorie og statskundskab og har været politisk aktiv siden 1995. Ellen Trane Nørby blev valgt ind i folketinget i 2005 og har haft en række ordførerskaber, herunder det politiske ordførerskab for Venstre. Søndag den 27. maj 2015 blev hun udnævnt til minister for børn, undervisning og ligestilling. Privat er Ellen Trane Nørby kæreste med Ulrik Ryssel Albertsen, og sammen har de datteren Vigga, som blev født i 2014. Ellen Trane Nørby er valgt ind i Sønderjylland, hvor hun også bor.

“Der skal være et skoletilbud, hvor alle børn kan trives og udvikle sig fagligt på det niveau, hvor de er. Jeg ser det ikke som de frie skoler over for folkeskolen, men som stærke supplementer til at skabe et stærkt undervisningsmiljø,” siger Ellen Trane Nørby, der gerne så et øget samarbejde mellem de to sektorer.

“I landdistrikterne vokser der jo frie skoler op, fordi folkeskolerne lukker. I stedet for at se det som noget, der går imod folkeskolen, kunne man i langt højere grad se det som noget, man samarbejder om,” siger Ellen Trane Nørby.

Hun mener, at de frie skoler især kunne lære folkeskolen om forældrenes rolle.

“Det forpligtede fællesskab, der ligger i de fleste friskolers identitet – hvor man ved, at der er de og de regler på skolen, de og de værdier, x antal arbejdsdage og i hele taget tårnhøje forventninger til en som forældre er med til at få flere hænder i spil. Mange af eleverne på friskolerne oplever nok, at deres forældre er tættere på deres skole, og dét kunne vores folkeskoler lære af,” siger Ellen Trane Nørby og uddyber med et eksempel:

“Jeg var ude at besøge Hylke Skole i Skanderborg Kommune, en lille skole, som kommunen havde fastholdt tæt samarbejde med forældrene ved at sige: “Hvis vi skal bevare skolen her, kræver det, at I engagerer jer lige så meget, som hvis det var en friskole”. Den der forståelse af forældrenes rolle er det for få steder, man ser som en

styrke og lader sig inspirere af,” fastslår ministeren, der i det hele taget gerne ser en meget større afsmitning, både de to sektorer imellem og fra friskole til folkeskole: “Der kan være en pædagogik ét sted, som ikke nødvendigvis er 100 procent valget et andet sted, men som kan være med til at inspirere undervisningen eller tænkningen og på den måde er med til at udvikle vores skolesektor, hvad enten vi taler pædagogik, didaktik eller måden at tænke tingene på. Det er en styrke at have et mangfoldigt skoleudbud, som lægger vægt på forskellige ting og tør have forskellige profiler.”

Forældrebetalingen må ikke blive så høj, at kun én type forældre kan råd til at sende deres børn på friskole, så det bliver et led i kommunens tilbud. Jeg oplever heldigvis mange friskoler, som ekstremt bevidst om, at det er en del af deres identitet at have en mangfoldig elevgruppe, som ikke kun elever fra ét samfundslag

Dansk Friskoleforening som politisk aktør

Samarbejde med skoleforeninger

- Danmarks Privatskoleforening
- Private Gymnasier og Studenterkurser
- Foreningen af Kristne Friskoler
- Efterskoleforeningen
- Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark
- Deutscher Schul- und Sprachverein

Samarbejde med fagforeninger

- Frie Skolers Lærerforening
- Frie Skolers Lederforening
- BUPL
- 3F
- HK

Øvrige samarbejdspartnere

- Daginstitutionernes Landsorganisation
- Danske Gymnastik og Idrætsforeninger
- Dansk Skoleidræt
- Tænketanken DEA
- Dansk Kirkeligt Mediecenter
- Dansk Folkeoplysnings Samråd

Dialog med politikere

- Minister: Ellen Trane Nørby
- Bl.a. undervisningsordførere:
Jens Henrik Thulesen Dahl (DF)
Annette Lind (S)
Carolina Møgdalene Maier (A)
Jacob Mark (SF)
Anni Matthiesen (V)
Mai Mercado (KF)
Merete Riisager (LA)
Lotte Rod (R)
Jakob Sølvhøj (EL)
- Samrådsmøder og foretræder

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

- Embedsværket i ministeriet
- Styrelsen for undervisning og kvalitet (om FNs Børnekonvention, prøver og test, Åben Skole, radikalisering, inklusion og specialundervisning, tilsyn, økonomi, lovbehandling, videndeling m.v.)

Fordelingssekretariatet

Vikartilskud, inklusion og specialundervisning, befordring m.v.

Medier

- Debatindlæg
- Interviews
- Artikler
- Friskolebladet

Medlemsmøder

- Landsmøde
- Dialogmøder
- Kurser, arrangementer, konferencer
- Netværksmøder

Tarek Omar (f.1987) er uddannet historiker og journalist fra Syddansk Universitet. Han arbejder til daglig som debatredaktør på Politiken og er forfatter til to skønlitterære værker *MuhameDANEREN* (2011) og *Sønner af mænd* (2015).

// Integrationsbegrebet er blevet meningsløst

Af Tarek Omar, journalist og forfatter

Vi må bevæge os væk fra integrationens mudrede og uforståelige sprog og stille klarere krav om medborgerskab.

Da jeg for to år siden rejste til London for at interviewe den schweiziske professor Tariq Ramadan, tog han imod mig på sit kontor ved St. Antony's College ved Oxford University.

En af hans pointer under interviewet var, at første fase - 'integrations- og tilpasningsfasen' - for majoriteten af europæiske muslimer var overstået. Nu er de trådt ind i anden fase, hvor den muslimske middelklasse må bidrage til at løfte underklassen. Han talte om en "post-integrationsfase".

Da jeg for kort tid siden modtog en invitation til at holde oplæg om "integrationsbegrebet" for nogle flersprogede friskoler - som i den offentlige samtale nok er mest kendt som "muslimske friskoler" - kom jeg til at tænke på interviewet med Ramadan, og hvad jeg egentlig selv forstår ved det at være 'integreret'.

Som barn gik jeg i en Rudolf Steiner børnehave og begyndte også i en Rudolf Steiner skole, indtil min familie flyttede fra Vejle. Fortællingerne om de muslimske friskoler i offentligheden har dog været noget anderledes end om Steiner-skoler og andre friskoler: De er nemlig underlagt en dobbeltkritik:

Alt det, som privat- og friskoler ofte kritiseres for (de får for meget i tilskud, er ikke socialt ansvarlige etc.), koblet med en forestilling om, at de modarbejder "integrationen".

Jeg vil forholde mig til anden del af kritikken. For hvad betyder integration egentlig?

Begrebet er så politiseret, at svaret afhænger af, hvem du spørger. Og ofte menes der assimilation, når der tales om integration.

Politikerne har forskellige bud på, hvad det vil sige at 'være integreret'. Forskerne på universiteterne er heller ikke enige om en definition. Det samme gælder en stor del af de borgere, jeg møder i mit arbejde som journalist, og når jeg holder foredrag.

Integration er noget, vi kræver, men hvis ingen ved, hvad det betyder eller svaret afhænger af afsenderen, hvor stiller det så de, der skal efterleve kravene om integration?

Svarer det i virkeligheden ikke til et spil golf, hvor hullet er i konstant bevægelse? Bolden vil altid ramme forbi. Frustration, stress og resignation er følgevirkningerne ved at jage en destination, der er lige så uopnåelig som skatten for enden af regnbuen.

Arbejde eller uddannelse plejer dog at blive fremhævet som vigtige komponenter i integrationsprocessen. Men hvad svarer man så de unge, hvis forældre er født i Danmark, som stadig ikke oplever, at de bliver accepteret som ligeværdige borgere på trods af uddannelser og job?

»Skal jeg forlade islam, smide sløret og spise svinekød, før jeg er integreret?«, lyder spørgsmålene ofte fra de unge, når jeg holder foredrag.

Det tragiske her er ikke kun de unges spørgsmål, men at de stadig opfatter integrationspolitikken som noget, der er rettet mod dem. Det mest skadelige ved integrationstækningen er dens manglende afgrænsning. Alt lige fra flygtninge, indvandrere, deres børn og børnebørn (som indgår i statistikken) blandes sammen. Det er klart, at Ahmed føler sig fremmedgjort, når han er født og opvokset i Danmark, men hans udfordringer bliver analyseret og forstået fra samme perspektiv som flygtningen, der kun har været i Danmark i få år.

Vi bør udelukkende bruge integrationsbegrebet på asylniveau. Det giver mening at tale om integration i forhold til syriske flygtninge, der lige er kommet til landet. De ved ofte ikke, hvordan institutioner er skruet sammen, hvordan lovgivningen fungerer, eller hvordan sproget tales. Det er derimod meningsløst at tale om manglende integration når Ahmed, hvis forældre er født i Danmark, går ud af folkeskolen uden de basale læsefærdigheder eller havner på en kriminel løbebane. Fastholdes det, at Ahmed blev efterladt på perronen på grund af integrationsproblemer, slører det for de mere sociale og psykologiske faktorer, som kan være forklarende for derouten. Resultatet er, at vi opfatter Ahmed som et endimensionelt menneske, der primært agerer ud fra sin etnicitet, kultur eller religion.

Der er fare for, at unge som har gået i vuggestue, folkeskole og gymnasiet i Danmark, og som ellers opfatter sig selv som danske borgere, oplever det som fremmedgørende, når samfundet forklarer deres succeser eller fiaskoer med et helt andet sprog og terminologi end deres etnisk danske medstuderende. Over for denne generation af unge vil al snak om integration virke modsat hensigten. Er det i virkeligheden ikke integrationslogikkens største paradoks; at den i sig selv er med til at sprede den sygdom, den er sat i verden for at kurere?

Er det i virkeligheden ikke integrationslogikkens største paradoks; at den i sig selv er med til at sprede den sygdom, den er sat i verden for at kurere?

Derfor må der ud af integrationsbegrebets ruiner opstå et bedre begreb. Her foreslår jeg "medborgerskab", som flere før mig har peget på.

Jeg gør mig ingen illusioner om, at udfordringerne i eksempelvis de sociale boligområder vil forsvinde af den grund. Men den store forvirring vil mindskes, og tydeligere, mere rimelige og realistiske krav vil stå tilbage.

Som velfærdssamfund er det nødvendigt at stille krav til sine borgere. Men hvilke? Jeg foreslår her fire, der ikke skal læses som endelige, men mere skal tjene som inspiration til yderligere debat.

- Overhold lovgivningen. Danmark er et retssamfund.
- Lær dansk.
- Vær en del af arbejdsstyrken (få en uddannelse).
Danmark er et velfærdssamfund.
- Deltag i de demokratiske processer (valg og foreningslivet).

Punkt nummer 1, 2 og 3 kan vi kræve af alle borgere uanset etnicitet, religion eller kultur. Nummer fire er mere tænkt som et ideal, der er vigtigt at stræbe efter for alle borgere. De fire punkter kunne tjene til en debat om, hvad det vil sige at være dansk medborger. En diskussion hvor de flersprogede friskoler fremadrettet kan komme til at spille en rolle i styrkelsen af netop medborgeridealet og derved sammenhængskraften i Danmark.

H·H 모텔

韓興旅館
HAN HUNG MOTEL

土土

달성이 자만 앞잡이 앞잡이

한양문

장자의

INSA H

인사초

+82-2-716-0644

Det er de lykkeligste elever, jeg nogensinde har set i nogen skole. Det vigtigste af det hele er, at eleverne her virker så glade og selvstændige. Jeg håber, vi om nogle år har mange skoler af den her slags i Korea.

*Lee Jong Tae, leder af high school i Sydkorea
Friskolebladet nr. 2, 201*

// Could we also be happy?

Yeonho Oh

Founder and CEO
of OhmyNews
Founder and Chairman
of the board
of Ggumtje Efterskole

Mr. Yeonho Oh fra Sydkorea undrede sig over, hvorfor Danmark er det lykkeligste land i verden. Han kom frem til, at det har noget at gøre med vores uddannelsessystem og muligheden for at lave frie skoler. Efter bestselleren »Could we also be happy?« har han på to år holdt 420 foredrag om Danmark som rollemodel for et lykkeligt samfund. Senest står han bag Sydkoreas første efterskole. I denne artikel kommer han ind på de store forskelle mellem Danmark og Sydkorea, og hvorfor det ikke kun handler om den enkeltes lykke.

By Mr. Yeonho Oh

I became a journalist at the age of twenty-six. Since then I have worked as a journalist who mainly covers politics. I raised two children, but I was not much interested in education. My main interests were politics and media.

My interest in educational problems began three years ago. It was after I learned about Denmark. To be more precise, it was after I studied why Denmark was the happiest country in the world. It was after I reached a conclusion that Danish people enjoy high level of happiness because their school life was happy when they were children.

I visited Denmark for the first time in the spring of 2013 and covered why Danish are so happy. Since then I have visited Denmark seven times and wrote a book "Could we also be happy?" The book became a bestseller, with more than fifty thousand books sold. I not only wrote a book but also traveled around the country and gave lectures on the reasons Denmark is the happiest country in the world. I gave four hundred and twenty lectures to fifty thousand people for the past two years. The audience comprised of students, teachers, principals, and parents. Why were those people willing to listen to my lecture? It was because they also wanted to have the kind of education that raises happy children.

During the lecture I said to the audience, "I was surprised when I visited many schools in Denmark. The students had happy expressions on their faces. They successfully maintained happy faces from elementary school to high school."

Why was this surprising? Korean students' faces become gloomy as they get older. Their faces are quite bright during elementary school, but the faces become dark as the students go into middle and high school because they have lots of worries. At the core of these worries lies the pressure that they have to get into a good university. "Good" universities are those located near the capital, and only ten percent of the students can get into those universities. This makes only the ten percent winners. Ninety percent become losers.

In my opinion, Danish education is the opposite. Danish education system tries to make the ninety percent winners. What makes this possible? The purpose of the education is not getting into a good university, but living a good life. The society gives diverse choices and guarantees freedom of choosing what kind of life one is going to live. There is a difference between a society that gives only ten choices and one that gives more than a thousand choices. Also, Danish education seems to emphasize not only "my" happiness but also "our" happiness.

Sydkoreas første efterskole, Ggumtle Efterskole, startede januar 2016 med 30 teenagere.

Korean students study very hard. They study until dark. It is good to have such energy. However, the energy should be put toward the right direction. The direction should be about us, not just about myself. It should be about good life, not about good university.

Korean students' faces become gloomy as they get older. Their faces are quite bright during elementary school, but the faces become dark as the students go into middle and high school because they have lots of worries.

On February 22, I opened Ggumtle Efterskole in Korea with 30 students, which is modeled after the Danish efterskole. I hope the educational interchange between Korea and Denmark thrives through this afterschool.

Pionerånd og arbejdsweekender

De stærke relationer mellem hjem og skole er hjer-teblødet i de danske friskoler, men hvor går græn-sen for forældrenes ejerskab til skolen, og hvor-dan ved man som forældre, at nu har man gjort nok? Dansk Friskoleforening har spurgt forældre og voksne på KonTiki, børnenes skole i Hillerød.

Tekst: Jannie Schjødt Kold

Foto: Sine Nielsen

Til stede:

Dorthe Longhi, 41 år. Mor til Jonathan, som går i 2. klasse på KonTiki, samt tre større børn, som har gået i folkeskolen.

Stine Bjørn Jeppesen, 36 år. Mor til Andreas, som går i 0. klasse på KonTiki.

Henrik Roos, klasselærer i 0. klasse på KonTiki, hvor han har været lærer siden 2001.

På KonTiki er der 'farvelsang' på dækket. Børnene skal på ferie, men det er ikke kun børn og voksne, der synger hinanden afsted. Forældrene er også mødt op i det gule hus i flere etager.

"Jeg tænker ofte over, at det er mere afslappende om morgenen, når man afleverer sit barn, at man kender de andre forældre og de andre børn," siger Dorthe og sætter sig om det runde bord i noget, der minder om en solbeskinnet udestue.

I Folkeskolen har hun oplevet, at lærere og elever var to opdeltte grupper.

"Når man var til et arrangement i folkeskole-regi, stod læreren ude i siden af salen. Her sidder de voksne på gulvet med børnene på skødet."

Det er ikke tilfældigt, at Dorthe bruger udtrykket 'børn' og 'voksne'. Skolen lægger vægt på at bruge netop de ord frem for 'lærer' og 'elever', fortæller skoleleder Ane Fabricius mig senere. Et andet konkret eksempel på det nære skole-hjem-samarbejde er den direkte kontakt, forældrene har til skolens voksne.

"Jeg kan huske, jeg var overrasket over, at vi endelig skulle sende en sms direkte til dig om morgenen, hvis Andreas var syg."

Stine ser på Henrik.

"Det er meget nemmere, end at jeg skal kigge i en bog, når jeg kommer ind på skolen for at se, om nogen er syge," siger Henrik.

Da Andreas havde været syg i en uge, ringede Henrik om fredagen for at sikre sig, at det var influenza, og ikke fordi der var noget andet i vejen.

Men hvor går grænsen for den telefoniske kontakt?

"Jeg er ikke interesseret i at snakke telefon efter klokken 21," siger Henrik.

"Men det er kun reglen, og hvis det er nødvendigt, kan den brydes."

At slæbe sten sammen

Forældrene skal også yde noget til det gode og nære samarbejde.

På KonTiki er der arbejdsweekender to gange om året. Dem forventes forældrene at deltage i, og det er en del af det, man har skrevet under på, da ens barn blev indskrevet. I forhold til Folkeskolen er forventningsafstemningen tydeligere, mener Dorthe. Hvad angår arbejds-mængden som forældre på friskolen, er der delte meninger. Stine mener ikke, det er uoverkommeligt, mens Dorthe mener, der er en del at gøre.

"Jeg synes, det kunne være en god idé at betale sig fra det. Jeg kan godt få dårlig samvittighed, når jeg ikke kan komme."

Dorthe ser over på Henrik.

"Jeg ved det godt," siger han.

"Det er der flere, der ønsker"

Dorthe har hørt om et andet sted, hvor man bliver krævet et beløb, hvis man ikke kan komme.

"Det synes jeg er helt i orden," siger hun.

Henrik fortæller, at skolen har været afhængig af forældrenes muskler og viden om håndværk siden begyndelsen, og det er den ånd, man stadig holder fast i.

"Desuden giver det en sikkerhed for, at ting ikke ligger over. Jeg slæber for eksempel næsten altid sten med Niels som er far til et barn i 5. Ø. Vi har gået og bandet over de samme sten, og det gør, at vi kan tale om problemerne i tyskundervisningen på en helt anden måde."

Udover arbejdsweekenderne forventes det, at forældrene arrangerer forældremøder 3-4 gange om året.

"Vi kommer også med maden," siger Dorthe.

"Altså bare noget nemt," siger Stine.

På samme måde er skolens voksne hvert år på pædagogisk dag, og der tager forældrene over og arrangerer udflugter eller andet for børnene.

"Så koordinerer vi på intra," siger Stine.

Spørgsmålet er, hvordan man som forældre ved, at man har gjort nok?

"Ellers får jeg det at vide," siger Stine.

Følelser for skolen

Spørgsmålet er, hvad det ellers betyder, at forældrene får ejerskab til skolen. Har forældrene dermed også udvidet ret til at have en mening om skolen og om undervisningen?

"Jeg har det fint med, at forældrene har en mening om mit arbejde," siger Henrik, der finder tryghed i at få hurtig respons.

"Jeg kan ikke holde ud at lave ting med andre mennesker uden at få at vide, hvad de synes om det. Men det er klart, at det kan være svært at sige 'Tak for din store hjælp, men hertil og ikke længere'," medgiver han.

Det var en udfordring især i de første år, siger han.

"Jeg forstår godt forældrene, for når man er pioner, er det svært at tie stille."

På forældresiden mener både Dorthe og Stine, at man får lyst til at passe på skolen.

"Det er en følelse af, at jeg gerne vil værne om det sted, mine børn går," siger Dorthe.

Hun kører skolebus til daglig, blandt andet med børnene fra KonTiki.

"Jeg har kørt skolebus både for folkeskoler og friskoler, og man kan virkelig mærke forskel. Eleverne er mere rolige, og der er færre konflikter, også selvom busturen herfra KonTiki varer en time."

"Har de sunget?" spørger Dorthe pludselig.

Vi har ikke kunnet høre elevernes sang neden under.

"Det er en ny sang," siger Henrik.

"Ej er det det?"

"Så skal vi jo synge noget andet i bussen også."

KonTiki

Skolen er opkaldt efter Kon-Tiki-ekspeditionen, der blev gennemført i 1947 af den norske etnograf Thor Heyerdahl. Skolen KonTiki går fra 0. - 9. klasse, og ligger i landlige omgivelser nær Hillerød. På skolen går flere ord fra den maritime verden igen. For eksempel tales der om dækket og skoleleder Ane Fabricius går under navnet 'kaptajnen'.

Hvor kommer pengene fra?

Det overordnede princip:

Frie grundskoler modtager et gennemsnit af udgiften til folkeskolerne - kaldet »koblingsprocenten«. I 2015 er koblingsprocenten på 71*

*I 2016 er koblingen på 73% af gennemsnits-udgiften i folkeskolen i 2013 (p/l-reguleret).

KOMMUNE

Kommunerne modtager et bloktilskud pr. skolesøgende barn af staten.

Når barnet går på en fri grundskole, skal kommunen tilbagebetale et beløb til statskassen. I 2016 udgør dette 89% af bloktilskuddet pr. skolesøgende barn.

Kommunen skal fortsat dække udgifter til elevers tandpleje, PPR, sundhedspleje, vejledning mv.

Tilbagebetalt bloktilskud

33.240 kr. pr. elev årligt
(+11.143 kr. pr. barn i SFO)

STAT

Via den årlige finanslov betaler staten en »koblingsprocent« til de frie grundskoler. Svarende til tilbagebetalt kommunalt bloktilskud + statsligt bidrag.

Statsligt bidrag

9.080 kr. pr. elev årligt

TILSKUD TIL UNDERVISNING

42.320 kr.
pr. elev årligt

SÆRTILSKUD, DER AFSNØRES FØR TILSKUD TIL SKOLERNE

(MIO. KR.)

• Specialundervisning	188,8
• Inklusion	74,1
• Kursus, vikar, efter- og videreuddannelse	62,6
• Certificeringsuddannelse	0,5
• Tyske mindretalsskoler	2,8

EKSTRA STATSLIGE PULJER

(MIO. KR.)

Befordring

• Befordring	11,9 *
• Sygetransport	1,1
• Befordring i forbindelse med brobygning	0,5

Friplads

• Friplads - skole	28,5
• Friplads- SFO	5,8

*Af de 11,9 mio. kr. er 2,7 mio. øremærket det tyske mindretals skoler.

SKOLEPENGE

13.804 kr.*
pr. år i gennemsnit

*Tal fra 2013.
Kun gældende for Dansk Friskoleforenings medlemsskoler.

FRISKOLE

Driftstilskud

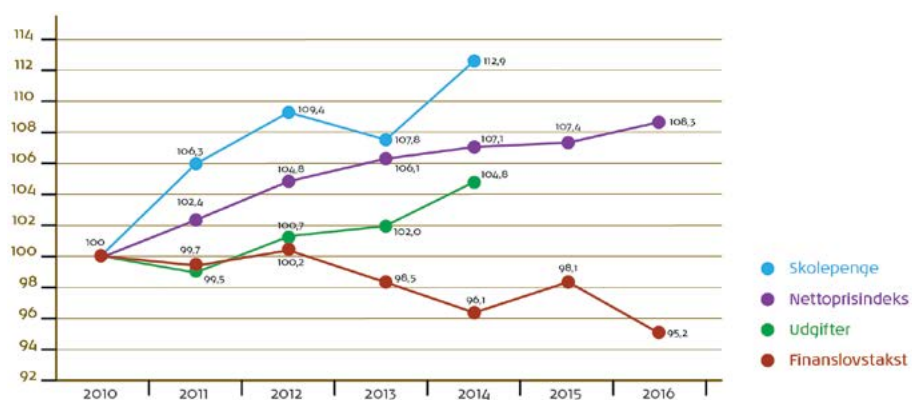
1. Grundtilskud (max) 400.000 kr.
2. Bygningstilskud: 2.066 kr. pr. elev
3. Variabelt tilskud pr. elev 35.564 kr. i gennemsnit
Afhænger af skolens størrelse, geografi, elevens alder.

Statistik 2015

På de følgende sider stiller vi skarpt på tal og fakta, som ofte er på friskolernes dagsorden. ¹ Indtægter/udgifter, lønniveau, skolestørrelse og fripladstilskud er nogle af de konkrete faktorer, der spiller kraftigt ind på en friskoles samlede manøvrerum. Desuden giver afsnittet informationer om Dansk Friskoleforenings samlede skole- og elevtilgang, skolernes geografiske fordeling, den stigende tendens til børnehaver/vuggestue og heltids-fo, skolernes tilbud om lektiecafé m.v. Vi har også bedt medlemsskolerne om at svare på, hvor ofte det sker, at man må opsiges samarbejdet med en familie.

Friskolernes økonomi har været udfordret siden 2011

Kurverne afspejler tydeligt de økonomiske udfordringer siden 2011, men noget kunne tyde på, at der også er udfordringer forude.

Statstilskuddet, som er illustreret ved finanslovstaksten, er faldet med hele 4,8 procentpoint fra 2010 til 2016. Årsagen er først og fremmest VK-regeringens "genoprettningsplan", der blandt andet indeholdt beslutningen om at nedsætte koblingsprocenten fra 75% i 2011 til 71% i 2015. Men udviklingen i udgifterne til folkeskolen spiller også en rolle, idet det jo er denne udgift, friskoler og private grundskoler er koblet op på – altid med udgangspunkt i folkeskoleudgifterne tre år tidligere. Der er pres på kommunernes økonomi, og igennem nogle år har kommunerne været i stand til at bremse væksten i udgifterne til folkeskolen. Hermed har friskoler og private grundskoler i en årrække været udsat for en dobbeltbesparelse.

Finanslovstaksten falder også fra 2015 til 2016, selvom koblingsprocenten med finansloven for 2016 er sat op med 2 procentpoint fra 71 % til 73 %. Dette fald er dog helt ekstraordinært, idet lærerlockouten i 2013 indebar betydeligt lavere udgifter pr. elev i folkeskolen.

Skolepengene stiger voldsomt og i betydeligt højere tempo end prisindekset. Det bliver således i perioden relativt dyrere for forældrene at vælge en friskole til deres børn.

¹ 281 af Dansk Friskoleforenings 337 medlemsskoler har deltaget i den interne årsstatistik. Øvrige data er indhentet fra Fordelingssekretariatet.

Hvis den grønne kurve – friskoler og private grundskolers udgifter - er udtryk for en tendens, så er der udfordringer forude. Udgifterne er som det fremgår begyndt at vokse hurtigere end priserne, skolepengene sættes op, og statstilskuddet har i en årrække været faldende, men må dog forventes at stige efter 2016.

Kilde: Dansk Friskoleforeningens regnskabsanalyser 2010-2014, Finansloven, Danmarks Statistik og Kommunale nøgletal

Forældrene betaler en fjerdedel af indtægterne

Med en samlet forældrebetaling på 16.797 kr. (hvoraf 13.804 kr. er skolepenge og 2.993 kr. er børnehavebetaling) årligt i gennemsnit pr. elev kommer 24% af skolens indtægter direkte fra forældrene. Statens tilskud udgør knap 70% af indtægterne svarende til 49.109 kr. pr. elev i gennemsnit årligt.

Kilde: Dansk Friskoleforeningens regnskabsanalyse 2014

Lønudgifter har betydning for skolens udvikling

Der skal være råd til det hele, og ingen kan være i tvivl om, at mødet mellem elev og lærer og mellem pædagog og barn er krumtappen i skolen. Derfor er det heller ikke mærkeligt, at lønningerne er den helt store udgiftspost med 77 % af de samlede udgifter – i gennemsnit. Andelen varierer selvfølgelig fra skole til skole og henover tid i den enkelte skoles udvikling.

Med en så stor andel af udgifterne, har de samlede lønudgifter stor betydning for skolens langsigtede udviklingsmulighed. Spørgsmålet om, hvorvidt lønningerne fylder for meget (eller for lidt), bliver således også et vigtigt strategisk spørgsmål for skolens ledelse.

Kilde: Dansk Friskoleforeningens regnskabsanalyse 2014

Lønudgifter bruges primært på undervisning og pædagogiske aktiviteter

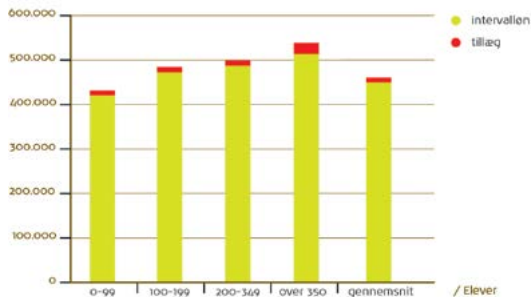

Hele 91 % af de samlede lønudgifter er direkte rettet mod undervisning og pædagogiske aktiviteter. Lærertiløningerne lægger beslag på 75% af lønudgifterne, mens pædagogernes andel udgør 16%, svarende til henholdsvis 38.966 kr. og 8.314 kr. pr. elev pr. år. Servicefunktionerne med hensyn administration og ejendomsdriften koster i alt 4.667 kr. årligt pr. elev, svarende til 9% af de samlede lønudgifter.

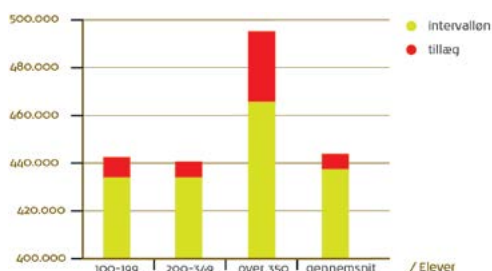
Kilde: Dansk Friskoleforeningens regnskabsanalyse 2014

Løntillæg til ledere mest udbredt på store skoler

Skoleledere: Intervalløn + tillæg
Kr. pr. år pr. årsværk eksklusiv pension

Viceskoleledere: Intervalløn + tillæg
Kr. pr. år pr. årsværk eksklusiv pension

Der gives løntillæg udover intervallønnen til ledere og viceskoleledere ved alle skolestørrelser, men der gives markant højere tillæg til lederne ved skoler, der har over 350 elever. Disse skoler er der imidlertid kun 7 af i Dansk Friskoleforening, mens der er 73 skoler i hele den frie grundskolesektor i den lønstatistik, vi omtaler her i beretningen.

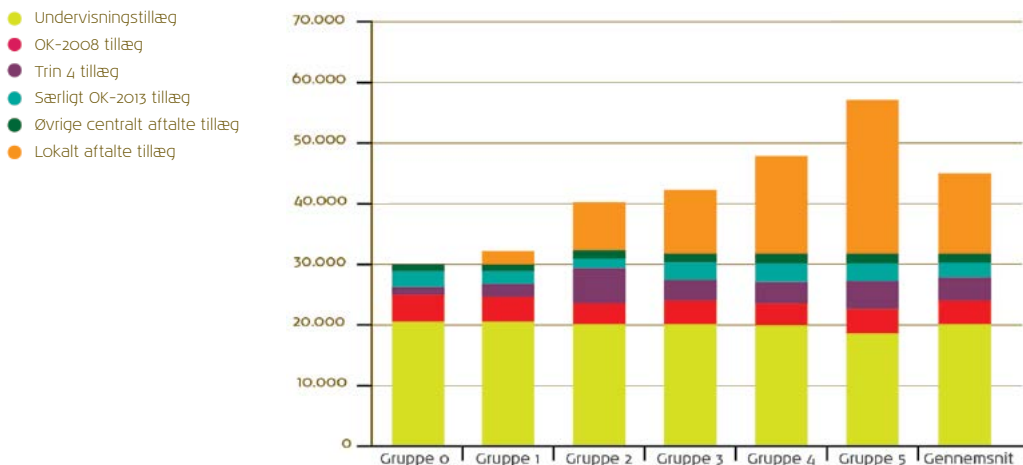
Løntillæg udover intervallønnen er dog mindre udbredt blandt friskolerne end i resten af sektoren, hvilket klart fremgår af, at kun 3,4% af friskoleledernes løn kommer fra tillæg, mens gennemsnittet i hele sektoren er på 6,5%. En væsentlig forklaring på forskellen er, at især privatskolerne gennemsnitligt er større og i højere grad er beliggende i bykommuner – begge dele peger i retning af højere lønninger som følge af arbejdsmarkedsvilkårene.

I statistikken indgår 314 ledere og 87 viceskoleledere ansat ved skoler, der pr. 30. april 2015 var medlem af Dansk Friskoleforening eller Lilleskolerne.

Kilde: Fordelingssekretariatets "Lønstatistik for de frie grundskoler pr. 30. april 2015" og Dansk Friskoleforenings analyser af lønoplysninger pr. 30. april 2015 leveret af Fordelingssekretariatet

Stor spredning i løntillæg til lærere og børnehaveklasseledere

løntillæg til lærere og børnehaveklasseledere kr. pr. årsværk eksklusiv pension

	Gruppe 0	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5
Antal skoler	33	32	64	65	64	65
Skoler i pct af alle	10	10	20	20	20	20
Antal elever	2.790	3.865	8.852	9.391	9.628	9.430
Elever i pct af alle	6	9	20	21	22	21
Antal årsværk	195	281	638	701	711	696
Årsværk i pct af alle	6	9	20	22	22	22

Lærernes løntillæg udover basislønnen svinger mellem 30.000 og 58.000 kr. om året – mindst. Reelt er udsvinget større, men når man ser statistisk på det, og deler skolerne op i 6 grupper ud fra størrelsen af de lokalt aftalte løntillæg, så får man et billede, der viser meget stor variation. Dette skyldes næsten udelukkende forskelle med hensyn til de lokalt aftalte løntillæg, og det afspejler vel meget godt, at løntillæg er et lokalt anliggende, som i praksis blandt andet afhænger af så forskellige faktorer som skolens tilskudsmæssige vilkår, skolens alder, størrelse, mål og traditioner m.v.

I gennemsnit udgør de centralt aftalte løntillæg knap 32.000 kr. pr. lærer pr. år og heraf udgør undervisningstillægget 62 % med i gennemsnit 19.787 kr. pr. lærer om året.

De lokalt aftalte tillæg udgør i gennemsnit 13.330 kr. pr. lærer om året. På en lille gruppe skoler – 10 % af skolerne med tilsammen 6% af alle årsværk - gives der ifølge indberetningerne slet ikke lokalt aftalte løntillæg. I toppen ligger en gruppe på 20% af alle skoler – med 22% af alle årsværk, som i snit giver 26.091 kr. i lokalt aftalte tillæg.

Kvalifikationstillæg er den tungeste type tillæg med 6.586 kr. i gennemsnit pr. årsværk, mens resultatløntillæg og engangstillæg ligger i bunden med 1.358 kr. pr. årsværk. Funktionstillæg udgør i gennemsnit 5.386 kr. pr. årsværk. Blandt de 20% af skolerne, der ligger højest, er forskellen meget markant, idet kvalifikationstillæggene er næsten dobbelt så store som funktionstillæggene. Årsagen er formentlig den udbredte praksis med at aftale et særligt "fri-skole-tillæg", som er ens for alle lærere på skolen.

I statistikken indgår i alt 323 skoler med tilsammen 43.956 elever og 3.222 lærerårsværk.

Kilder: Dansk Friskoleforenings analyser af lønoplysninger pr. 30. april 2015 leveret af Fordelingssekretariatet.

Friskolerne prioriterer søskendemoderation og fripladser af egne midler

95% af alle medlemsskoler i Dansk Friskoleforening yder søskendemoderation i en eller anden form. Yderpunkterne i medlemsskolernes besvarelser er på den ene side en skole, der tilkendegiver, at man afskaffer søskendemoderationen i 2016 og på den anden side et antal skoler, der oplyser, at man har såkaldt "familie-betaling", hvor der kun betales skolepenge for det første barn, mens resten er gratis.

62% af Dansk Friskoleforenings medlemsskoler svarer desuden, at de anvender ekstra ressourcer til fripladser – udover den bevillig, der kan søges via Fordelingssekretariatet.

Friskolerne lægger vægt på at være en skole for alle familier

Villigheden til at anvende egne midler til fripladser vidner om, at det ligger skolerne på sinde, at skolen skal være åben for alle børn, uanset forældrenes aktuelle økonomiske situation. Naturligvis er der store forskelle med hensyn til, hvor meget skolerne bruger. 28% af skolerne anvender mellem 11.000 – 20.000 kr. årligt til fripladser, 13% af skolerne anvender mellem 21.000 – 30.000 kr. på fripladser og 22% anvender mere end 31.000 kr. årligt på fripladser.

Flere skoler angiver at bruge over 100.000 kr. årligt - topscoren ligger på ca. 300.000 kr.

Børnehaverne sætter spor i skolernes økonomi

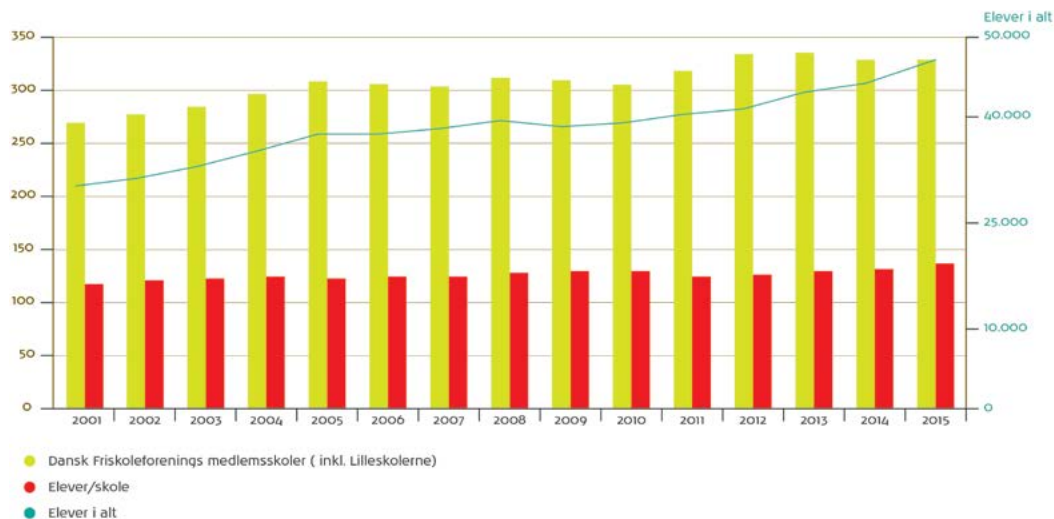
Kontobetegnelse:	2010 Index	2011 Index	2012 Index	2013 Index	2014 Index	
Finanslovstakst	43,384 100	43,238 100	43,483 100	42,722 98	41,700 96	
Samlet statstilskud	49,826 100	49,924 100	50,256 101	49,679 100	48,762 98	
...heraf driftstilskud	41,896 100	41,640 99	41,813 100	41,146 98	39,588 94	
Skolepenge	12,229 100	13,002 106	13,384 109	15,087 123	15,717 129	inkl. BH fra 2013
Øvrige indtægter	1,930 100	2,009 104	2,037 106	5,655 293	6,069 314	andre+ford.udv+rente
Samlede indtægter	63,985 100	64,936 101	65,677 103	70,421 110	70,548 110	inkl. renter
Undervisningsudgifter	48,976 100	48,479 99	49,273 101	52,162 107	53,829 110	inkl. SFO
...heraf lærerløn	38,849 100	38,432 99	38,585 99	37,377 96	38,728 100	
Bygningsudgifter	9,922 100	10,142 102	10,083 102	8,260 83	8,300 84	inkl. prioritetsrenter
Administrationsudgifter	5,396 100	5,329 99	5,397 100	5,167 96	5,268 98	adm+rente
Udgifter i alt	64,294 100	63,950 99	64,753 101	65,589 102	67,397 105	
Skolens Likviditetsgrad	0.58 100	0.62 107	0.65 112	0.68 119	0.66 114	
Tabellen omfatter:						
Antal skoler	226 100	222 98	233 103	248 110	248 110	
Antal årselever	27,949 100	28,181 101	29,492 106	31,101 111	31,024 111	
Elever pr. skole	123.7 100	126.9 103	126.6 102	125.4 101	125.1 101	
m2 pr. elev	14.6 100	15.0 103	15.3 105	15.0 102	14.5 99	
nettoprisindeks	122.3 100	125.2 102	128.2 105	129.7 106	131.0 107	

OBS! 5-års oversigten omfatter kun skoler, som har været medlem af Dansk Friskoleforening i perioden. Lilleskolernes Sammenslutning blev først en del af Dansk Friskoleforening i 2015, hvorfor disse medlemsskoler eksempelvis ikke afspejles i ovenstående.

Stadigt flere skoler opretter børnehaver, og det begynder at fylde i skolernes økonomi, hvilket er tydeligt i oversigten over skolernes regnskaber fra 2010 til 2014. Mest markant er stigningen i "øvrige indtægter" på hele 314 % fra 1.930 kr. pr. elev i 2010 til 6.069 kr. i gennemsnit pr. elev i 2014. Dette dækker især over kommunale tilskud til børnehavebørn. Også stigningen i skolepenge på 129 % er påvirket af, at forældrenes børnehavebetaling indgår i denne post fra og med 2013-regnskaberne.

Kilde: Dansk Friskoleforenings regnskabsanalyser 2010-2014

Flere og større skoler i Dansk Friskoleforening

OBS! Lilleskolernes Sammenslutning blev en del af Dansk Friskoleforening i 2015.

Tendensen er klar, når man ser på det samlede antal skoler i Dansk Friskoleforening i perioden 2001 – 2015: Antallet af skoler er vokset med 23% fra i alt 269 skoler i 2001 til 332 skoler i 2015. Elevtallet er steget med 51%, og der var i alt 46.981 elever pr. 5. september 2015 mod 31.022 elever i 2001. I samme periode er skolerne blevet større, idet gennemsnitsstørrelsen er vokset fra 115 elever i 2001 til 141 elever i 2015.

Lilleskolernes indtræden i Dansk Friskoleforening i sommeren 2015 har sat sit præg på tallene, idet de 60 lilleskoler pr. september 2014 havde et gennemsnitligt elevtal på 160 elever, mens de 270 friskoler pr. september 2014 i gennemsnit havde 130 elever. Grafikken herover viser det samlede antal skoler og elever i både Lilleskolerne og Dansk Friskoleforening for hvert enkelt år.

Kilde: Medlemsstatistikker fra Dansk Friskoleforening og Lilleskolernes Sammenslutning

Beliggenhed og størrelse hænger sammen

	skoler	elever	lærere	øvrige
Bykommuner	104	19.101	1.558	718
Mellemkommuner	42	5.482	472	270
Landkommuner	101	11.209	986	595
Yderkommuner	52	4.017	386	273
I alt	299	39.809	3.402	1.856

OBS! Ikke alle medlemsskoler er repræsenterede i oversigten, idet ikke alle data har været tilgængelige. Tallene er fra 5. september 2015.

Der er forskel på at drive friskole i yderkommuner og i bykommuner. Og der er markante forskelle, når det kommer til skolernes størrelse og antal elever pr. lærer. Mens der er 12,3 elever pr. lærer på friskolerne i bykommunerne er der 10,4 elever pr. lærer på friskoler i yderkommunerne. Det hænger blandt andet sammen med, at der er længere mellem eleverne i yderkommunerne, hvor den gennemsnitlige skolestørrelse er på 77 elever, mens der er 184 elever i gennemsnit på skolerne i bykommunerne.

50% af eleverne på de 299 skoler går på en af de 104 friskoler beliggende i en bykommune, og 10 % af eleverne går på en af de 52 skoler i yderkommunerne.

Knap 3.000 lærere og øvrige ansatte – svarende til 57% - er ansat ved skoler udenfor bykommunerne, mens 43% af lærere og øvrige ansatte er ansat på friskoler i bykommunerne.

Den store politiske opgave består i at sikre, at skolernes vilkår, herunder ikke mindst de økonomiske rammer, er således, at der er reel mulighed for at oprette og drive en friskole i såvel bykommuner som i yderkommuner og alt der imellem.

Kilde: Medlemsstatistikker fra Dansk Friskoleforening og Lilleskolernes Sammenslutning

Stigning i interessen for børnehave, vuggestue og før-sfo

Antallet af før-sfo-ordninger (pasningsordning i foråret før skolestart) fortsætter med at stige, således at der nu er en før-sfo ved hver tredje medlemsskole i Dansk Friskoleforening. Væksten i antallet af etablerede børnehaver er gået i stå, men mange skoler har planer om at oprette en børnehave.

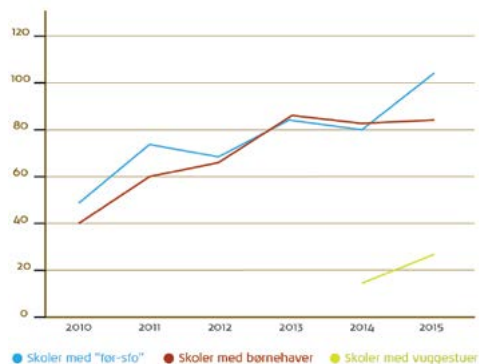
Siden det i august 2014 blev tilladt for friskoler at oprette vuggestuer er det gået stærkt, idet der nu er 27 vuggestuer og yderligere 21 friskoler angiver, at de har planer om at oprette en vuggestue.

Der er tale om forholdsvis små institutioner, idet det gennemsnitlige antal børn i før-sfo er 13, 6 i vuggestuerne og 27 i børnehaverne. Se næste side.

Kommunerne sparer fortsat på friskolernes før-sfo'er

Når det kommer til økonomien for før-sfo'erne halter det fortsat gevaldigt. Det er stadigvæk kun lidt over en tredjedel af skolerne, der modtager kommunale tilskud til ordningerne. Tilskuddet er i gennemsnit på 4.528 kr. pr. barn pr. år, hvilket må siges at være billigt sluppet for kommunen. Dette område har Dansk Friskoleforenings politiske bevågenhed, idet der arbejdes for et fast tilskud til disse ordninger.

	Skoler med "før-sfo"	Skoler med vuggestuer	Skoler med børnehaver	
2010	48	muligheden kom først ind i loven fra august 2014	40	
2011	88		60	
2012	74		67	
2013	85		88	
2014	80		15	86
2015	107	27	86	
Antal skoler med planer om at oprette		12	21	29

Antal børn i institutionerne

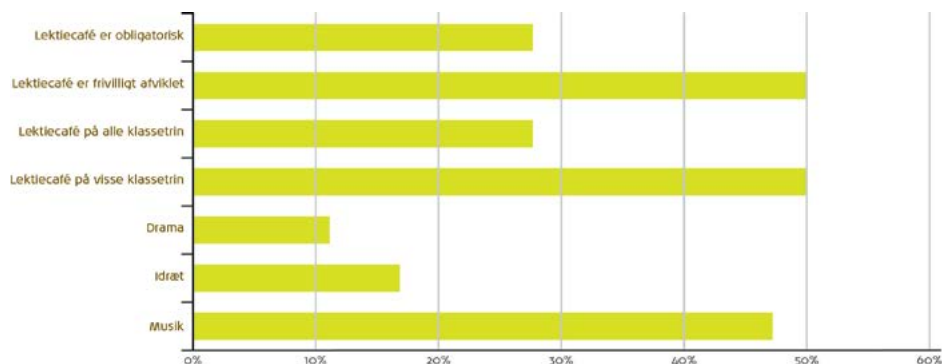
	"Før-sfo"	vuggestue	børnehave
Gennemsnitligt antal børn i ordningen	13	6	27

Kommunerne sparer fortsat på friskolernes før-sfo'er

Når det kommer til økonomien for før-sfo'erne halter det fortsat gevaldigt. Det er stadigvæk kun lidt over en tredjedel af skolerne, der modtager kommunale tilskud til ordningerne. Tilskuddet er i gennemsnit på 4.528 kr. pr. barn pr. år, hvilket må siges at være billigt sluppet for kommunen. Dette område har Dansk Friskoleforenings politiske bevågenhed, idet der arbejdes for et fast tilskud til disse ordninger.

Kilde: Dansk Friskoleforenings årsstatistik 2015.

Mange friskoler tilbyder lektiecafeer og kreative fag efter skoletid

Kilde: Dansk Friskoleforenings årsstatistik 2015.

Halvdelen af skolerne tilbyder lektiecafeer for en del af skolens elever, mens aktiviteten kun er obligatorisk på lidt over en fjerdedel af skolerne.

De mange indkomne kommentarer viser, at begrebet "lektiecafé" langt fra er entydigt. Det dækker over en myriade af tiltag og løsninger, der går lige fra at være en systematisk del af skolens inklusionsindsats til at være en konstruktion, der skal få skemaet til at gå op.

Når det kommer til andre tilbud, viser kommentarerne, at friskolerne netop er frie skoler. Skolerne tilbyder alverdens spændende tilbud, som eksempelvis kor, yoga, ballet, moderne danse, billedkunst, skak, it, madlavning, sløjd, naturundervisning m.v.

47% af skolerne tilbyder musikundervisning, 16% tilbyder idræt og 11% tilbyder dramaundervisning ud over den almindelige undervisning.

Udsmidning er en sjældenhed på friskolerne

- 39 % Eleven overskred med sin adfærd skolens regler/ grænser
- 25 % Elevens undervisningsbehov kunne ikke længere opfyldes på skolen
- 14 % Forældrene modarbejdede skolen i en sådan grad, at samarbejde ikke længere var muligt
- 13 % Skolen havde ikke tilstrækkelige økonomiske ressourcer til at give eleven den rette undervisning
- 6 % Andre årsager
- 3 % Manglende indbetaling af skolepenge

Friskolerne smider ikke børnene ud for et godt ord, således som man nogle gange kan få indtryk af i debatten om de frie grundskoler. Tværtimod viser tallene, at skolerne kun meget sjældent træffer beslutning om at udmelde en elev. I 2015 skete det på 3 ud af 10 skoler, og det handlede om 3 ud af hver 1.000 elever – i alt 134 elever eller 0,3% af Dansk Friskoleforenings samlede elevgruppe.

Eleverne på friskolerne bliver hørt i sager om opsigelse af samarbejdet

I to tredjedel af alle tilfælde accepterede forældrene skolens beslutning og samarbejdede om elevens skoleskift. Begrundelserne for skolens beslutning var meget forskellige, det er dog tydeligt, at grænseoverskridende adfærd er den hyppigste begrundelse.

FNs Børnekonvention giver børn ret til at blive hørt i anliggende, der vedrører barnet selv. Børnekonventionens krav om inddragelse betyder, at eleven skal inddrages, og dennes synspunkter skal indgå i grundlaget for skoleledelsens beslutning om at udskrive eller bortvise eleven.

Dansk Friskoleforenings interne spørgeskemaundersøgelse viser, at skolerne er særdeles opmærksomme på FN's Børnekonvention og gør en stor indsats for, at børnene bliver hørt i sager, der vedrører dem selv. Dog har kun 29 % af skolerne været ude for en udskrivning af en elev, hvor konventionen var højaktuel.

Der synes at være 3 tendenser: Hensynet til at inddrage eleven ligger i forvejen i skolens praksis og holdninger, hensynet til barnets alder spiller en rolle, og endelig er der tilfælde hvor spørgsmålet om barnets (manglende) inddragelse aftales med forældrene. Generelt rapporteres der om gode erfaringer, men det er særligt vanskeligt, når problemstillingen angår konflikter med forældrene.

// Det er så svært at forklare skoleformen, og så let at mærke den

Af Vibeke Helms,
næstformand i Kommunikationsforum

At kommunikation er vigtigt og stadig vigtigere, fik vi i den grad bekræftet i forbindelse med finanslovsforhandlingerne i 2015. Der blev løbet spidsrod for at fortælle om de frie skolars økonomi op til finanslovsforhandlingerne i efteråret 2015. Der var opbakning og hjælp fra baglandet, improviserede møder med kommunale politikere og friskoler, videoer på Facebook og fantasien fik frit løb, når der skulle skabes kontakt til alle de nyvalgte politikere på Christiansborg. Nye kontakter skulle etableres og dyrkes.

Det var ikke spildte kræfter! Statstilskuddet fik to procent, takket være et stort arbejde, kreative indslag og en vis portion politisk tæft. Held var heller ingen hindring.

Kommunikationsforum er en sjov størrelse med lige dele ansatte og styrelsesmedlemmer. I vores forum sidder Peter Bendix Pedersen, der er vores formand, Maren Skotte, der er kommunikationsansvarlig i foreningen, Claudi Clausen, der er redaktør på Friskolebladet, Søren Brinck, der er leder af Friskolernes Hus, og dertil fire medlemmer af styrelsen: Henriette Mønsted, Ahmed Incikli, Per Svaneborg og jeg selv Vibeke Helms. Vi er således fire, der har kommunikation som en meget stor del af arbejdshverdagen, og fire der kommer fra en anden hverdag. I fællesskab er det vores opgave at have overblik og "fremtidsblik" på det, der sker, og som vi ønsker skal ske.

Der er dagsordener, man selv kan sætte, og så er der andres dagsordener

Vi ønsker at være med til at præge dagsordenen indenfor vores område som frie skoler. Vi vil gerne være med til at præge udviklingen af grundskolen og de rammer, der definerer, hvordan vi kan gøre det. I virkelighedens verden, består opgaven også i at møde den dagsorden, andre sætter, og det har også vores store fokus.

Det kræver god kontakt til baglandet, og det sker ved en masse personlige møder, kurser, dialogmøder, landsmøde og i Friskolebladet. Det var godt at mærke opbakningen til årets dialogmøder, hvor mere end 200 mødte op til de tre arrangementer. Så får vi mod på at arrangere flere af den slags møder.

Når man vil være med til at sætte dagsordenen kræver det også en masse kontakt til politikere, meningsdannere og organisationer. I hverdagen er det sekretariatets faste hold sammen med formanden Peter Bendix Pedersen. Det er her den opgave løses bedst og mest professionelt. Det er i trykke og gode hænder i det team.

Kommunikationen ud af foreningen er også afgørende vigtig, når I rundt om i landet skriver i aviserne, holder debataftræk, åbner jeres skole i forbindelse med Åben Skole, og når vi er godt repræsenteret på Folkemødet på Bornholm osv. Det er her, vi viser skolen i virkeligheden.

Mange af os ved godt, at vi bedst kan kommunikere vores skoleform, ved at invitere gæster indenfor. Det

er noget med stemningen, kulturen, sangen, fortællingen... Det er så svært at fortælle, og det er så let at mærke. Vi håber, I vil åbne jeres skoler, også i det kommende år, så fortællingen om den frie skole bliver nuanceret. Vi er så mange forskellige skoler, og det er godt for os alle, at mange kender til os, og til værdien af det (sam)arbejde, der foregår på skolerne.

Sigtekornet for 2016

I året der kommer, ønsker vi at knytte bånd mellem endnu flere skoler. Vi vil opsøge samarbejdspartnere i organisationer og tænketanke, så vi bliver endnu bedre til at kommunikere på baggrund af viden og analyser.

I sigtekornet er også et brag af et landsmøde, hvor vi håber på at få en masse konstruktive tilbagemeldinger fra jer, så vi fortsat kan udvikle dette vigtige mødested. Vi vil være til stede ved Folkemødet på Bornholm, både for at deltage i debatter, skabe netværk og for at gå forrest, når der skal sættes en skolepolitisk dagsorden.

Vi arbejder desuden på at udvikle Åben Skole, så vi fortsat kan have et åbent hus arrangement i efteråret. Det vil I høre meget mere om. Vi håber på, at endnu flere kommuner – og endnu flere skoler - vil bakke op om projektet.

Igennem de sidste år har vi arbejdet på at få et stadig tættere samarbejde med Efterskole-

foreningen og Højskoleforeningen. Vi har fælles interesser i mange sammenhænge, og alle parter kan drage nytte af at indgå i projekter sammen.

24. november 2016 afvikler vi en international konference med overskriften "Togetherness as motivation – a 21 st. century skill?". Det sker i samarbejde med Efterskoleforeningen og Den frie lærerskole i Ollerup. Vi har et ambitiøst program og håber på at tiltrække mange deltagere fra både ind- og udland. Alle skoler vil naturligvis også blive informeret direkte.

Vi glæder os til, at kommunikation igen kommer højt på dagsordenen i det kommende år. Vi skal styrke kommunikationen indad i foreningen, have god fornemmelse af skolehverdagen rundt på de frie skoler, og vi skal styrke kommunikationen ud mod resten af samfundet, så vi fortsat kan være en vigtig del af udviklingen i den danske grundskole.

Der er ikke langt fra tanke til handling. Man bliver hørt, og der bliver set på det enkelte barn på hver sin måde. Vores ældste er meget kreativ. Hun får lov til at udvikle den kreative side. Det bliver imødekommet.

*Anne Bøcker, forælder ved Jelling Friskole
Friskolebladet nr. 4, 2015*

// Jeg brænder for mangfoldighedens sammenhængskraft

Af Annette Jellesen,
formand for Pædagogisk Forum

Det er vigtigt for foreningen at synliggøre, at vi med 337 medlemsskoler får foræret en mangfoldighed, der giver os en unik stemme, der ikke kan undgå at blive hørt. I Pædagogisk Forum brænder vi for at tydeliggøre mangfoldighedens sammenhængskraft.

Vi vil være pædagogisk dagsordensættende

Pædagogisk Forum er over de senere år blevet nyorganiseret både med hensyn til form og indhold. I dag er arbejdet mere politisk orienteret og ikke udelukkende orienteret mod at tilrettelægge kurser og efteruddannelses tilbud.

Det giver større sammenhængskraft med de øvrige aktiviteter og tiltag i foreningen, og vi får fuld valuta i form af et endnu stærkere samarbejde med partnere udenfor foreningen.

Foreningens politiske arbejde næres af alle de gode historier og al den viden, som vores medlemsskoler repræsenterer. Vi er derfor fokuserede på at målrette kurser og efteruddannelses tilbud og ikke mindst at kunne være en stærk kommunikationskanal for vores medlemmer i ambitionen om at være pædagogisk dagsordensættende.

På forkant med det udefrakommende

For vores medlemmer betyder et styrket Pædagogisk Forum, at vi forsøger at være på forkant

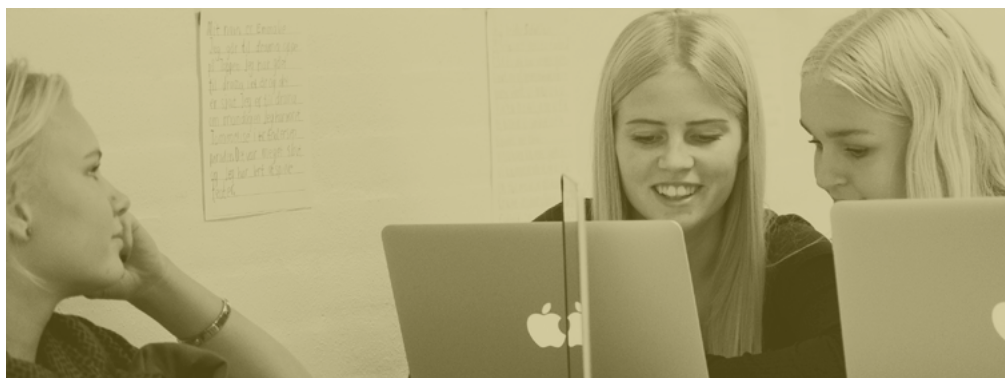
med, hvad der rører sig i samfundet. Det gør vi blandt andet, fordi vi har en forpligtelse til at informere, efteruddanne og vejlede foreningens medlemmer, når de bliver pålagt nye opgaver og nye udfordringer udefra.

Pædagogisk Forum vil også fortsat arbejde på at være undersøgende i forhold til, hvad der rører sig ideologisk, ledelsesmæssigt, pædagogisk, didaktisk og kulturelt på skoleområdet. Fordi friskoler og private grundskoler har brug for at være en markant stemme i den pædagogiske dagsorden.

Mål og retning frem mod 2020

I løbet af 2015 år har vi i Pædagogisk Forum været optagede af arbejdet med foreningens overordnede arbejde med mission/vision, de pædagogiske dagsordener i denne forbindelse samt en højere grad af synergi mellem foreningens to fora. Vi har stået i spidsen for en intern debat om friskolernes muligheder for indflydelse og påvirkning i den offentlige pædagogiske diskurs, hvor vi inviterede Alexander von Oettingen og Jørgen Gleerup til at komme med indlæg internt for styrelse og medarbejdere.

I forbindelse med reorganiseringen har vi udarbejdet en kursuspolitik som overordnet ramme for foreningens anvendelse af tilskuds midler, og vi har revitaliseret en række kurser, eksempelvis 'Fri skole anno 2015' og 'Det sammenhængende børneliv', som en følge af

en ønsket opprioritering af flere 'kurser med holdning'. Desuden har vi forestået et undersøgende arbejde, der er udmøntet i tre konferencer om de Nye forenklede Fælles Mål.

2016 er godt i gang, og i Pædagogisk Forum tripper vi for at komme i gang med det konkrete pædagogiske- og efteruddannelsesmæssige arbejde. Det er årsagen til, at vi i 2016 tager initiativ til en strategi for Pædagogisk Forum frem mod 2020. Strategien vil have særligt fokus på blandt andet: Inklusion, netværk, kursus- og efteruddannelses tilbud, deltagelse i den offentlige debat med kronikker/debatindlæg m.v., undervisning af flygtningebørn, dagtilbud m.v.

Andre relevante indsatsområder er også under luppen, så vi sikrer, at de kommende års arbejde i Pædagogisk Forum giver retning og mål for arbejdet.

Medindflydelsen er rigtig stor. Hvis jeg synes, at der er noget, der er unfair, så kan jeg tage det op på et skolemøde. Hvis der f.eks. er en regel om computerspil, så kan man tage det op og stemme for eller imod.

*Augusta på 14 år fra Boblerne, Næstved Fri Skole
Friskolebladet nr. 6, 2015*

Jeg synes, det er sjovt at se, at der er så mange børn, der brænder for det og hele tiden kommer og spørger til, hvornår der er elevrådsmøde næste gang.

*Berna Deveci, elev i 9. klasse og formand for elevrådet
ved Salix Skole.
Friskolebladet nr. 6, 2015*

Dansk Friskoleforenings årsrapport 2015

Sammendrag	Regnskab 2014	Budget 2015	Regnskab 2015	Budget 2016
<i>Indtægter</i>				
Kontingent skoler	7.064.895	7.546.000	8.609.659	10.235.000
Kontingent børnehaver	61.890	63.000	65.775	64.500
Kontingent enkeltmedl./serviceabn.	29.130	36.600	39.410	39.550
Renteindtægter mv.	86.656	72.100	55.855	52.000
Tilskud fra Understøttelsesfonden	109.463	260.000	2.816	260.000
Diverse indtægter	49.156	40.000	162.169	160.000
Resultat Forlagsvirksomheden	536.397	304.850	980.845	313.200
Resultat Friskolebladet	225.962	99.000	108.251	-222.200
Resultat DF's kursusvirksomhed	0	0	0	0
Indtægter i alt	8.163.549	8.421.550	10.024.780	10.902.050
<i>Udgifter</i>				
Styrelsen	136.456	165.700	250.576	193.000
Forretningsudvalget	11.035	15.300	16.616	18.000
Internationalt arbejde	4.183	5.000	2.518	40.000
Øvrige udvalg under hovedstyrelsen	7.792	88.500	47.799	48.000
Partnerskaber og analyser	0	40.000	80.813	100.000
Netværkspulje	6.950	160.000	72.347	160.000
Region Nordjylland	0	0	0	0
Region Midtjylland	0	0	0	0
Region Sydjylland	10.324	0	0	0
Region Fyn	0	0	0	0
Region Sjælland	224	0	0	0
Region Hovedstaden	0	0	0	0
Landsmøde	234.758	228.500	228.334	278.500
Folkemøde	0	0	85.504	100.000
Aktiviteter og medlemsmøder	0	0	228.155	200.000
Diverse møder	245.942	228.000	85.312	60.000
Årsberetning	133.060	140.500	125.890	132.000
Medlemskab af DLO	14.490	12.600	15.659	22.900
Tilskud til fonde mv.	75.000	75.000	90.000	75.000
Tilskud til kurser	109.463	260.000	242.322	260.000
Vikar og frikøb, formand og styrelse	1.023.498	908.980	921.961	924.300
Gaver	22.453	14.000	18.325	17.000
Friskolernes Hus	6.495.806	6.043.000	7.348.358	7.984.000
Udgifter i alt	8.531.434	8.385.080	9.860.489	10.612.700
Resultat før skat	-367.885	36.470	164.291	289.350
Årets skat	0	0	-81.798	0
Årets resultat	-367.885	36.470	82.493	289.350

Balance pr. 31. december

AKTIVER

Omsætningsaktiver

Kassebeholdning	707
Merkur Andelskasse	4.143.406
Forudbetalt løn	167.054
Debitorer	290.160
Indskud EDB-Brugsen	5.000
Mellemregninger Fonde	58.195
Mellemregninger Lillskolerne	196.787
Periodeomsætningsposter	95.377
Beholdning sangbøger	276.187
Omsætningsaktiver i alt	5.232.873

Anlægsaktiver

Depositum Kalundgaard	164.496
Udlån Friskolefonden	500.000
Beholdning obligationer/aktier	1.373.341
Kontormaskiner og inventar	230.225
Camp medlemssystem	81.375
Anlægsaktiver i alt	2.349.437

Aktiver i alt 7.582.310

PASSIVER

Egenkapital 5.702.298

Gældsforpligtelser

Kortfristede gældsforpligtelser

Skyldig A-skat mv.	227.419
Mellemregning FerieKonto	5.937
Feriepengeforpligtelse	827.178
Kreditorer	511.176
Skyldig lønsumsafgift.	130.418
Skyldig selskabsskat	79.703
Hensat til Vikarportionsmidler	98.181
Kortfristede gældsforpl. i alt	1.880.012

Gældsforpligtelser i alt 1.880.012

Passiver i alt 7.582.310

Formueforklaring pr. 31. december

Opsamlet overskud mv.:

Saldo f.f. år	4.997.357
Andel af årets resultat	82.493
	<u>5.079.880</u>

Kursregulering værdipapirer -31.393

Dispositionsfonden:

Saldo f.f. år	223.893
Årets tilskud fra skoler	429.948
	<u>653.841</u>

Egenkapital pr. 31. dec. 2015 5.702.298

Peter Bendix Pedersen *Henriette H. Mønsted*
formand kasserer

Søren Brinck *Anne Simonsen*
sekretariatsleder bogholder

Revisionspåtegning

Vi har revideret årsregnskabet for Dansk Friskoleforening for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder og dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af Dansk Friskoleforenings aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af foreningens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015.

Asperup, den 2. marts 2016

ERNST & YOUNG

Godkendt Revisionspartnerselskab

Jens-Christian Nielsen

statsaut. revisor

Friskolefonden under Dansk Friskoleforening

Sammendrag af årsregnskab 2015

Indtægter

Renter af bank, giro mv.	538
Renter og udbytte af værdipapirer	70.246
Renter af pantebreve	101.245
Renter af udlån	13.492
Andre indtægter	3.499
	<u>189.020</u>

Udgifter

Revision	34.750
Styrelse og administration	97.534
	<u>132.284</u>
Resultat før ekstraordinære poster	<u>56.736</u>

Tilskud fra medlemsskoler	0
Regulering af hensættelse til tab	41.900
Resultat før skat	98.636
Regulering skat tidligere år	-618
Årets resultat	<u>98.018</u>

Overskudsfordeling

Tilskud til skoler	0
Konsolidering af bunden kapital	0
Regulering af hensættelse til tab	41.900
Overført til disponibel kapital	56.118
Overskudsfordeling i alt	<u>98.018</u>

Balance pr. 31. december

AKTIVER

Kapitalaktiver

Depotkapitalkonto	1.485.671
Andel af uddelingsaktiver	-17.477
Beholdning af værdipapirer	2.106.837
Beholdning af pantebreve	1.370.000
Generel hensættelse tab pantebreve	-178.100
Debitorer	140.000
Kapitalaktiver i alt	<u>4.906.931</u>

Uddelingsaktiver

Danske Bank 905-00-14239	17.539
--------------------------	--------

vedr. kapitalaktiver	17.477
Merkur 8401-1285750	515.654
Giro 560-8422	225.954
Debitorer vedr. uddelingsaktiver	51.125
Udlån til skoler	220.000
Tilgodehavende skat	196
Uddelingsaktiver i alt	<u>1.047.945</u>
AKTIVER I ALT	<u>5.954.876</u>

PASSIVER

Egenkapital

	<u>5.400.295</u>
--	------------------

Kortfristede gældsforpligtelser

Kreditorer	34.750
Mellemregning Friskoleforeningen	19.518
Afkastkonto 3007669	313
Skyldig skat	0
Kortfristede gældsforpl. i alt	<u>54.581</u>

Langfristede gældsforpligtelser

Lån i Dansk Friskoleforening	500.000
Langfristede gældsforpl. i alt	<u>500.000</u>

PASSIVER I ALT

	<u>5.954.876</u>
--	------------------

Formueforklaring pr. 31. december

Bunden kapital

Saldo f.f. år	4.932.503
Tilskud fra skoler	0
Kursregulering værdipapirer	-67.472
Regulering af hensættelse til tab	41.900
Bunden kapital i alt	<u>4.906.931</u>

Disponibel kapital

Saldo f.f. år	437.246
Overført fra overskudsfordeling	56.118
Disponibel kapital i alt	<u>493.364</u>

Egenkapital

Kapitalaktiver	4.906.931
Uddelingsaktiver	493.364

Egenkapital pr. 31. dec. 2015

	<u>5.400.295</u>
--	------------------

Revisionspåtegning: Se næste side.

Dansk Friskoleforenings Understøttelsesfond

Sammendrag af årsregnskab 2015

Indtægter

Rente depot	568	
Rente mv. værdipapirer	262.891	263.459
Udgifter		
Revision	22.350	
Styrelse og administration	45.720	68.070
Resultat før skat		195.389
Skat		0
Årets resultat		195.389

Overskudsfordeling

Konsolidering af bunden kapital		0
Årets uddelinger		41.260
Overført til disponibel kapital		154.129
		195.389

Balance pr. 31. december

AKTIVER

Indestående i Danske Forvaltning

Kapitalaktiver

Kapital	1.857.203
Bundne midler (andel)	-3.603
Værdipapirbeholdning	7.426.590
Kapitalaktiver i alt	9.280.190

Uddelingsaktiver

Frie midler	532.669
Tilgodehavende skat	12.842
Uddelingsaktiver i alt	545.511

AKTIVER I ALT

	9.825.701
--	-----------

PASSIVER:

Egenkapital	9.549.537
--------------------	-----------

Kortfristede gældsforpligtelser

Kreditorer	25.125
Mellemregning DF	37.668
Hensat t/DF's fremtidige kursusv.	213.371
Kortfristede gældsforpligtelser ialt	276.164

PASSIVER I ALT	9.825.701
-----------------------	-----------

Formueforklaring pr. 31. december

Saldo f.f. år	9.423.300
Årets konsolidering	0
Kursregulering værdipapirer	-143.110
Disponibel kapital	269.347
Egenkapital i alt pr. 31. dec. 15	9.549.537

Søren Brinck
forretningsfører

I bestyrelsen:
Ernst Kr. Larsen
formand

Jens Chr. Møller
næstformand

Arne Skovmand Christensen

REVISIONSPÅTEGNING

Vi har revideret årsregnskabet for Friskolefonden under Dansk Friskoleforening og Dansk Friskoleforenings Understøttelsesfond for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for at udarbejdelsen af årsregnskabet, der giver et retvisende billede.

Revisors ansvar og den udførte revision

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder og dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion. Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondenes aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af fondenes aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015.
Asperup, den 9. marts 2016

ERNST & YOUNG

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jens-Christian Nielsen
statsaut. revisor

Friskolernes Hus

Fyn

Søren Stein Brinck
Sekretariatsleder

Peter Mondrup
Souschef

Ole Carl Petersen
Konsulent

Ole Mikkelsen
Konsulent

Tove Dohn
Konsulent

Bettina Andersen
Sekretær

Dženana Čaušević
Juridisk konsulent

Maren Skotte
Kommunikationsansvarlig

Mette Marie Møller
Kursuskoordinator

Anne Simonsen
Bogholder

Birgitte Bahlke Gram
Sekretær

Sjælland

Peter Højgaard
Specialkonsulent

Sune Jon Hansen
Konsulent

Bente Haugaard
Freelance konsulent

Man bliver uddannet meget socialt. Når vi skal til Berlin, skal vi meget af tiden gå rundt selv. Man lærer at finde sin plads her i verden, opføre sig ordentligt og få en dømmekraft selv.

*Ruben, 8. klasse, Børneuniversitetet på Vesterbro
Friskolebladet nr. 9, 2015*

Dansk Friskoleforenings styrelse 2015-16

Peter Bendix Pedersen

Formand
Fåborqvej 36, 5620 Glamsbjerg
40 42 20 27
peter@friskoler.dk
Skolekredsmedlem ved
Køng Idrætsfriskole
Medlem af forretningsudvalget
Medlem af Pædagogisk Forum
Medlem af Kommunikationsforum

Vibeke Helms

Solbakken 56, 8450 Hammel
87 52 21 20
vibeke@hestehaveskolen.dk
Skoleleder ved Den fri Hestehaveskole
Medlem af Kommunikationsforum
Medlem af Forligsnævnet

Henrik Christensen

Næstformand
Oscar Pettifords Vej 11 4.th,
2450 København SV,
41 27 42 27
hc4300@gmail.com
Viceskoleleder ved Bordings Friskole
Medlem af Pædagogisk Forum
Medlem af forretningsudvalget

Henriette Haar Mønsted

Kasserer
Sejersgade 11, Vium, 8620 Kjellerup
25 75 96 56
henriettehaar@hotmail.com
Enkeltmedlem
Medlem af Kommunikationsforum
Medlem af forretningsudvalget
Medlem af Forligsnævnet

Lis Eriksen Toelberg

Glænøvej 359
Glænø, 4230 Skælskør
58 19 56 95
lis.toelberg@gmail.com
Skolekredsmedlem ved Lille Egede
Friskole
Medlem af Pædagogisk Forum

Svend Arup

Enkeltmedlem
Langholmvej 5, Gjerrild, 8500 Grenå
21 45 57 38
svend@arup.dk
Enkeltmedlem
Medlem af Pædagogisk Forum
Medlem af Forligsnævnet

Cömert Küçükakin

Hedemarksvej 44, 2. tv.
2620 Albertslund
42 32 71 03
comert_akin@hotmail.com
Skoleleder på Salix Skole
Medlem af Pædagogisk Forum

Annette Jellesen

Bækgårdsvej 3
8920 Randers NV
23 84 23 46
aj@fusfriskole.dk
Forældre på Fussingøegnens Friskole
Medlem af Pædagogisk Forum

Ahmet Incikli

Ringdams Kobbøl 1C
7100 Vejle
28 89 87 87
ai@vejleps.dk
Skoleleder på Vejle Privatskole
Medlem af Kommunikationsforum

Gitte Baaring Hansen

Ellegårdspark 99
3620 Farum
49 21 02 03
gbh@lilleskolen.dk
Viceskoleleder ved Helsingør Lillekole
Observatør fra Lilleskolernes Sammenslutning

Per Svaneborg

Løgstørvej 104
9600 Aars
29 85 67 90
friskolen@skejdrup.dk
Skoleleder på Skørbæk-Ejdrup Friskole
Medlem af Kommunikationsforum

Inger Kvist

Sortedam Dossering 85 A, 1.-1
2100 København Ø
40 31 50 05
ingerkvist@hotmail.com
Skoleleder - Lilleskolen Odense
Observatør fra Lilleskolernes Sammenslutning

Matilde Lissau

Skanørvej 1
3700 Rønne
56 97 27 09
ml@sydbornholms.dk
Skoleleder ved Sydbornholms Privatskole
Medlem af Pædagogisk Forum

Søren Hansen

Cementvej 22, Akseholm
4450 Jyderup
21 73 91 20
soren@rls.dk
Skoleleder ved Roskilde Lille Skole
Observatør fra Lilleskolernes Sammenslutning

Dansk Friskoleforenings udvalg 2015-16

FORRETNINGSUDVALG

Peter Bendix Pedersen, *formand*
Henrik Christensen, *næstformand*
Henriette Haar Mønsted, *kasserer*
Søren Stein Brinck, *Friskolernes Hus*

PÆDAGOGISK FORUM

Annette Jellesen, *formand*
Matilde Lissau
Henrik Christensen
Svend Arup
Cömert Küçükakin

Peter Mondrup, *Friskolerne Hus*
Mette Marie Møller, *Friskolernes Hus*

FONDSBESTYRELSEN

Ernst Kristian Larsen, *formand*
Jens Chr. Møller
Arne Skovmand Christensen
Søren Stein Brinck, *forretningsfører*

FORLIGSNÆVNET

Peter Bendix Pedersen
Henriette Haar Mønsted
Svend Arup

KOMMUNIKATIONSFORUM

Peter Bendix Pedersen, *formand*
Vibeke Helms
Henriette Haar Mønsted
Ahmet Incikli
Per Svaneborg
Claudi Clausen, *Friskolebladet*
Maren Skotte, *Friskolernes Hus*
Søren Stein Brinck, *Friskolernes Hus*

Dansk Friskoleforenings Danmarkskort 2016

”

Her er det fedt at skille sig ud. Man kan være lige den, man er. Det kæmpe fællesskab, der er her på skolen, er meget vigtigt. Hvis der kommer gamle elever, så har vi stadig et rigtig godt forhold til dem. Det er en fest at være her. Jeg elsker at gå i skole

Augusta. Næstved Fri Skole, Friskolebladet nr. 6, 2015

Dansk Friskoleforening

Middelfartvej 77, Båring
5466 Asperup

df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

62 61 30 13